

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 3ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

**βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το**

ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και**

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωνσταντίνος Αγγελάκος,
Λέκτορας του Ιονίου Πανεπιστημίου
Ελένη Κατσαρού, Φιλολόγος,
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης
Αναστασία Μαγγανά, Γλωσσολόγος

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Σταύρος Καμαρούδης,
Επικ. Καθηγητής του Παν/μίου
Δ. Μακεδονίας
Χρυσούλα Παπαγεωργοπούλου
Σχολικός Σύμβουλος
Ιωάννης Μπασλής, Φιλολόγος,
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αικατερίνη Βερούτσου,
Εικονογράφος-Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Δήμητρα Αλατζατζή, Φιλολόγος
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου

Σύμβουλος Π.Ι.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Φώτιος Καβουκόπουλος,
Φιλολόγος Εκπαιδευτικός Β/θμιας
Εκπαίδευσης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Σύνθεση από την εικονογράφηση

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και

75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κωνσταντίνος Αγγελάκος
Ελένη Κατσαρού
Αναστασία Μαγγανά**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 3ος

ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Γ1

Κλίση ουσιαστικών

Ακούω και μιλώ

1. Από το Δημοτικό σχολείο έχετε μάθει τι είναι τα ουσιαστικά. Αναζητώντας ουσιαστικά στα κείμενα 1, 2 και 3, προσπαθήστε να θυμηθείτε και να γνωρίσετε καλύτερα αυτές τις λέξεις, που είναι σημαντικές για την επικοινωνία. Χωρίστε τα παρακάτω ουσιαστικά σε κατηγορίες ανάλογα με το γένος τους (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο).

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

(κείμενο 1)

- των μαθητών • οι άνθρωποι
- τους κανόνες • την απόφαση •
- την ημέρα • τους φίλους • το δώρο
- ο (μέσος) όρος • τα αγόρια

(κείμενο 2)

- (στην) επιφάνεια • τον ήλιο
- τους κουραμπιέδες • το στόμα

(κείμενο 3)

- το κρασί • τους Έλληνες
- η κορυφή • (του) κρέατος

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
των μαθητών	την απόφαση	το δώρο
οι άνθρωποι (συνεχίστε ...)	την ημέρα (συνεχίστε ...)	τα αγόρια του κρέατος (συνεχίστε ...)

Παρατηρώ ότι:

- ▶ Πολλές φορές το φυσικό γένος ενός ουσιαστικού άλλοτε ταυτίζεται και άλλοτε όχι με το γένος που έχει στη γραμματική (γραμματικό γένος).
- Για παράδειγμα, το ουσιαστικό το αγόρι έχει φυσικό γένος αρσενικό, αλλά έχει γραμματικό γένος ουδέτερο, ενώ το ουσιαστικό ο μάγειρας έχει φυσικό και γραμματικό γένος αρσενικό.

2. Αναζητήστε ανάλογα παραδείγματα στα εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3) και συζητήστε τα στην τάξη.

Διαβάζω και γράφω

1. Όπως γνωρίζετε, τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς τον ενικό (όταν μιλάμε για ένα ουσιαστικό) και τον πληθυντικό (όταν μιλάμε για πολλά

ουσιαστικά). • Χωρίστε σε δύο κατηγορίες ανάλογα με τον αριθμό στον οποίο βρίσκονται τα παραπάνω ουσιαστικά της άσκησης 1 (Ακούω και μιλώ) στη σελίδα 8.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ενικός αριθμός

Πληθυντ. αριθμός

2. Παράλληλα, τα ουσιαστικά (όπως τα επίθετα, τα άρθρα και οι αντωνυ-

μίες) κλίνονται και σχηματίζουν τύπους σε τέσσερις πτώσεις (ονομαστική, γενική, αιτιατική και κλητική). Περισσότερα για τις πτώσεις θα διαβάσετε στη σχολική γραμματική. Συμπληρώστε στον πίνακα τις βασικές πτώσεις (ονομαστική, γενική, αιτιατική) των ουσιαστικών από τις προηγούμενες σελίδες προσέχοντας τις καταλήξεις.

Ουσιαστικά	Πτώση
των μαθητών	γενική
οι άνθρωποι (συνεχίστε συνεργαζόμενοι με ένα συμμαθητή σας)	ονομαστική

Επίθετα	Πτώση

Προσέχω ότι:

- ▶ Η ονομαστική είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα ποιος, ποια, ποιο ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση που δηλώνει το ρήμα.
- ▶ Η γενική είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τίνος (ποιου, ποιας, ποιου;).
- ▶ Η αιτιατική είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τι (ποιον, ποια, ποιο;).
- ▶ Η κλητική είναι η πτώση με την οποία απευθύνουμε πρόσκληση ή προσφώνηση σε κάποιον, κάποια, κάτι.

Ακούω και μιλώ

1. Επιχειρήστε να κατατάξετε τα ουσιαστικά που είδατε πριν σε απλές ομάδες (κατηγορίες)

ανάλογα με την κατάληξη τους στην ονομαστική, γενική ή αιτιατική.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά

Όνομ.	φί <u>λο</u> s	κανό <u>να</u> s
Γεν.	φί <u>λου</u>	κανό <u>να</u>
Αιτ.	φί <u>λο</u>	κανό <u>να</u>
Όνομ.	φί <u>λοι</u>	κανό <u>νες</u>
Γεν.	φί <u>λων</u>	κανό <u>νων</u>
Αιτ.	φί <u>λους</u>	κανό <u>νες</u>

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Θηλυκά

Όνομ.	ημέ <u>ρα</u>	πό <u>λη</u>
Γεν.	ημέ <u>ρας</u>	πό <u>λης</u>
Αιτ.	ημέ <u>ρα</u>	πό <u>λη</u>
Όνομ.	ημέ <u>ρες</u>	πό <u>λεις</u>
Γεν.	ημε <u>ρών</u>	πό <u>λεων</u>
Αιτ.	ημέ <u>ρες</u>	πό <u>λεις</u>

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ουδέτερα

Ονομ.	δῶ <u>ρ</u> ο	στό <u>μ</u> α
Γεν.	δῶ <u>ρ</u> ου	στό <u>μ</u> α <u>τ</u> ος
Αιτ.	δῶ <u>ρ</u> ο	στό <u>μ</u> α
Ονομ.	δῶ <u>ρ</u> α	στό <u>μ</u> α <u>τ</u> α
Γεν.	δῶ <u>ρ</u> ων	στο <u>μ</u> ά <u>τ</u> ων
Αιτ.	δῶ <u>ρ</u> α	στό <u>μ</u> α <u>τ</u> α

2. Ποια ουσιαστικά έχουν δύο διαφορετικές καταλήξεις, δηλ. δύο στον ενικό και δύο στον πληθυντικό (δικατάληκτα) και ποια τρεις, δηλ. τρεις στον ενικό και τρεις στον πληθυντικό (τρικατάληκτα), όταν κλίνονται;

3. Προσέξτε τώρα όσα ουσιαστικά είναι δικατάληκτα. Έχουν ίδιο αριθμό συλλαβών;

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Τα ουσιαστικά διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τα δικατάληκτα και τα τρικατάληκτα.
- ▶ Παράλληλα τα δικατάληκτα διακρίνονται σε ισοσύλλαβα (καθώς όλοι οι τύποι – πτώσεις έχουν ίδιο αριθμό συλλαβών, π.χ. *μαθητής*) και ανισοσύλλαβα (καθώς ορισμένοι τύποι– πτώσεις εμφανίζουν μία επιπλέον συλλαβή, π.χ. *παππούς*).

Κείμενο 7 [Πόσον η ζωή ήτο γλυκεία...]

Εσηκώθην, αισθανθείς ρώμην* τινά, κ' έφερα ολίγους γύρους περί τον αιγιαλόν, και την μικράν κοιλάδα, βλέπων πόσον η ζωή ήτο γλυκεία, εις τα ωραία, τα έρημ' ακρογιάλια της πτωχής νήσου μου. [...]

Μετά εν τέταρτον της ώρας, μ' έκραξεν ο Αταίριαστος.

- Μας ήρθε, είπεν, η μυζήθρα, μυρωδάτη, αχνιστή. Την έφερε πεσκέσι το Ξενιώ, η μικρή τσούπα** του Πατσοστάθη. Ύστερ' από λίγο θα 'ρθη, λέει, ο αφέντης της –δηλαδή ο πατέρας της– να μας φέρη, λέει, το κοκορέτσι, ψημένο, έτοιμο. Όσον διά τα δύο μπούτια θα μας τα φέρη, λέει, ωμά, για να τα ψήσουμε αργότερα εδώ.

- Μπερεκέτβερσιν' (ο θεός να τα πληθύνη).

- Το άλλο το μισό κατσίκι, το εκράτησε, λέει, για τη φαμίλια του, [...] επειδή θα μας ήταν πολύ να μας το έφερνε όλο, επτά οκάδες πράμα... Τώρα θα μας έρθη κι ο Αγάλλος, να μας ζυμώση την πίττα. Σ' αρέσει η τυρόπιττα με χλωρό τυρί και με δέκα αυγά;

- Βεβαίως.

- Και πάλι τα δύο μπούτια, ο ίδιος ο Στάθης θα μας τα ψήση εδώ, για να έχουμε να δειλινίσουμε.

*ρώμη: η σωματική δύναμη, το σφρίγος.

**τσούπα: η μικρή κοπέλα, κόρη.

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Τα
ρόδιν' ακρογιάλια», Άπαντα, εκδ.
Δόμος, 1997

Κείμενο 8 Αγνά βιολογικά προϊόντα

Διαφημιστική
αφίσα

**ΑΓΝΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ**
Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΓΟΡΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

- ΥΓΙΕΙΝΑ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ, ΟΡΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΩΝ
- ΦΡΕΣΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΕΑΣ
- ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ ΚΡΕΑΤΑ
- ΓΑΛΑΤΑ - ΤΥΡΙΑ - ΓΛΑΥΡΤΙΑ - ΒΟΥΤΥΡΑ - ΑΥΓΑ
- ΛΑΔΙ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΛΙΑΣ
- ΣΥΜΑΡΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΑΛΤΣΕΣ ΚΑΙ ΜΑΓΙΟΝΕΣΕΣ
- ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΧΥΜΟΙ ΦΡΟΥΤΩΝ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΣΕ ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ
- ΜΠΙΡΕΣ - ΚΡΑΣΙΑ - ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ - ΧΥΜΟΙ ΦΡΟΥΤΩΝ
- ΡΟΦΗΜΑΤΑ ΣΟΓΙΑΣ, ΒΡΟΜΗΣ, ΡΥΖΙΟΥ, ΚΑΦΕ, ΚΑΚΑΟ, ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ ΤΣΑΓΙΟΥ
- ΣΟΔΙΑ ΚΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ
- ΒΟΤΑΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΑ
- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ
- ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΩΡΙΣ ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΖΑΧΑΡΗ
- ΣΗΡΟΙ ΚΑΡΠΩΙ ΚΑΙ ΣΗΡΑ ΦΡΟΥΤΑ
- ΧΥΜΑ ΣΗΡΟΙ ΚΑΡΠΩΙ, ΣΙΣΤΡΙΑ ΚΑΙ ΛΑΓΕΥΡΙΑ

Βιολογικά βότανα και αιθέρια έλαια

Βιολογικά - φυτικά καλλυντικά

Ποικιλία φυσικών τρόπων αδυνατισματος

ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ
κάθεμινά φρέσκο (μυρωτό ψωμί με παραδοσιακό τρόπο σφαρίου, σπαλίκας, ...)
... με ό,τι αλλού θέλετε κατόπιν παραγγελίας από δικό μας πετρέμιο, με το κόστος του δημητριακού να γίνεται λίγες φορές πριν από τη ζύμωση

ΑΓΝΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΓΟΡΑ
ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

- **ΥΓΙΕΙΝΑ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ, ΟΡΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΩΝ**
 - **ΦΡΕΣΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΕΑΣ**
 - **ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ ΚΡΕΑΤΑ**
- **ΓΑΛΑΤΑ – ΤΥΡΙΑ – ΓΙΑΟΥΡΤΙΑ – ΒΟΥΤΥΡΑ – ΑΥΓΑ**
 - **ΛΑΔΙ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΛΙΑΣ**
 - **ΖΥΜΑΡΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΑΛΤΣΕΣ ΚΑΙ ΜΑΓΙΟΝΕΖΕΣ**
- **ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΧΥΜΟΙ ΦΡΟΥΤΩΝ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΣΕ ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ**
 - **ΜΠΙΡΕΣ – ΚΡΑΣΙΑ – ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ – ΧΥΜΟΙ ΦΡΟΥΤΩΝ**

- **ΡΟΦΗΜΑΤΑ ΣΟΓΙΑΣ, ΒΡΩΜΗΣ ΡΥΖΙΟΥ, ΚΑΦΕ, ΚΑΚΑΟ, ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ ΤΣΑΓΙΟΥ**
- **ΣΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ**
- **ΒΟΤΑΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΙΚΑ**
- **ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ**
- **ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΩΡΙΣ ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΖΑΧΑΡΗ**
 - **ΞΗΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΞΗΡΑ ΦΡΟΥΤΑ**
 - **ΧΥΜΑ ΞΗΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ, ΟΣΠΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΕΥΡΙΑ**

Βιολογικά βότανα και αιθέρια έλαια

Βιολογικά– φυτικά καλλυντικά

Ποικιλία φυσικών τρόπων αδυνατίσματος

ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Καθημερινά φρέσκο ζυμωτό ψωμί
με παραδοσιακό τρόπο

σταριού, σικάλεως,

Ή με ό,τι αλεύρι θέλετε κατόπιν
παραγγελίας

Από δικό μας πετρόμυλο

Με το άλεσμα του δημητριακού να
γίνεται λίγες ώρες
πρίν από τη ζύμωση

Διαβάζω και γράφω

1. Με βάση τα ουσιαστικά της άσκησης 1 στην αρχή της ενότητας Γ1 (Ακούω και μιλώ) και τα κείμενα 7 και 8, συμπληρώστε τον πίνακα με τις κυριότερες κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται τα ουσιαστικά ως προς την κλίση τους (γράφοντας ένα παράδειγμα ουσιαστικού στην ονομαστική).

ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ (ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ)

Αρσενικά	Θηλυκά
ο άνθρωπος	η νήσος

ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
ο μαθητής	η θάλασσα	το ψωμί

ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
ο κουρα- μπιές	η γεύση	το από- γευμα

2. Σχηματίστε τη γενική πληθυντικού των παραπάνω ουσιαστικών.

- Μπορούν να σχηματίσουν όλα αυτά τα ουσιαστικά γενική πληθυντικού;
- Λάβετε υπόψη τις οδηγίες και τα παραδείγματα της σχολικής γραμματικής για τον τονισμό των ουσιαστικών στη γενική πτώση.

3. Υποθέστε ότι γράφετε μία πρόσκληση προς το γυμνασιάρχη και τους καθηγητές του σχολείου για μια εκδήλωση των μαθητών. Χρησιμοποιήστε την κλητική πτώση στην αρχή της πρόσκλησης.

4. Τόσο στα εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3) όσο και στα κείμενα 5 και 7, υπάρχουν ουσιαστικά τα οποία είτε είναι άκλιτα (κυρίως ξένες λέξεις) είτε διπλοκατάληκτα, δηλαδή τα συναντάμε με δύο τύπους σε ενικό και πληθυντικό αριθμό (π.χ μάνες–μανάδες). Προσπαθήστε με τη βοήθεια του καθηγητή σας και της σχολικής γραμματικής να εντοπίσετε τέτοια ουσιαστικά.

ΕΠΙΘΕΤΑ

Κείμενο 1

- παχύσαρκο (Ελληνόπουλο)
- νότια (Ασία)
 - κακές (συνήθειες)
 - πολλοί (γονείς)
 - παρόμοια (τρόφιμα)
 - σωστή (διατροφή)

Κείμενο 2

- ζαχαρώδη (φιλέματα)
- γλυκό (δώρημα)
 - μικρά (κουτιά)
 - γυάλινα (βάζα)

Κείμενο 3

- μέτρια (πρόσληψη)
- ακριβείς (ποσότητες)
 - υγιή (άτομα)

Διαβάζω και γράφω

1. Επιλέξαμε ορισμένα επίθετα από τα εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3) και αρχίσαμε να γράφουμε τα υπόλοιπα γένη τους.

- Συνεχίστε με τη βοήθεια της σχολικής γραμματικής.
- Συνεργαστείτε σε ομάδες των τριών μαθητών.

ΕΠΙΘΕΤΑ – ΓΕΝΟΣ		
Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ο παχύ- σαρκος	η παχύ- σαρκη	το παχύ- σαρκο
ο νότιος	η νότια	το νότιο

Διαπιστώνω ότι:

**Μερικές βασικές κατηγορίες
επιθέτων είναι:**

Αρσενικό

1.	καλ-ός νότι-ος γλυκ-ός	-ος/-ός
2.	ταχύς αλλά παχύς	-ύς
3.	ακριβής	-ης

Θηλυκό

1.	καλ-ή νότι-α γλυκ-ιά	-ή -α -ιά
2.	ταχεία παχιά	-εία -ιά
3.	ακριβής	-ης

Ουδέτερο

1.	καλ-ό νότι-ο γλυκ-ό	-ο/-ό
2.	ταχύ παχύ	-ύ
3.	ακριβές	-ές

► Υπάρχουν, όπως θα δούμε στη σχολική γραμματική, και άλλες κατηγορίες επιθέτων με καταλήξεις σε: -ής (καφετής), -ιά (καφετιά), -ί (καφετί)
-ης (ζηλιάρης), -α (ζηλιάρα),
-ικο (ζηλιάρικο),

ενώ με ιδιαίτερο τρόπο κλίνεται ένα επίθετο που συναντάμε συχνά: ο πολύς, η πολλή, το πολύ (αναζητήστε την κλίση του στη σχολική γραμματική).

2. Κοιτάξτε προσεκτικά τον πίνακα των επιθέτων που συνοδεύονται από ουσιαστικά στην αρχή της ενότητας Γ2. • Τι παρατηρείτε ως προς την κλίση τους; • Μοιάζουν ή διαφέρουν;

3. Επιλέξτε δύο φράσεις από τα προηγούμενα κείμενα οι οποίες να περιέχουν επίθετο και ουσιαστικό και

επιχειρήστε να τα κλίνετε παράλληλα, όπως στον παρακάτω πίνακα:

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Πτώση	Επίθετο	Ουσιαστικό
ΟΝΟΜ.	μικρό	κουτί
ΓΕΝ.	μικρού	κουτιού
ΑΙΤ.	μικρό	κουτί
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜ.	μικρά	κουτιά
ΓΕΝ.	μικρών	κουτιών
ΑΙΤ.	μικρά	κουτιά

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Πτώση	Επίθετο	Ουσιαστικό
ΟΝΟΜ.	ακριβής	ποσότητα
ΓΕΝ.	ακριβούς	ποσότητας
ΑΙΤ.	ακριβή	ποσότητα
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜ.	ακριβείς	ποσότητες
ΓΕΝ.	ακριβών	ποσοτήτων
ΑΙΤ.	ακριβείς	ποσότητες

• Πηγαίνετε τώρα στο κείμενο 8. Μεταφέρετε τα επίθετα στον άλλον αριθμό από αυτόν που είναι και προσέξτε τις αλλαγές στις καταλήξεις τους. • Φτιάξτε και εσείς μια σύντομη διαφήμιση των προϊόντων που παράγει ο τόπος σας ή η οικογένεια σας, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα επίθετα.

4. Τα επίθετα που υπάρχουν στο επόμενο κείμενο 9 είναι σε ενικό αριθμό. • Μεταφέρετέ τα στον πληθυντικό και παρατηρήστε τις αλλαγές που έχουν γίνει στις καταλήξεις τους. • Φτιάξτε ένα σκίτσο με αντώνυμα (όσα βρείτε) αυτών των επιθέτων, ώστε να δώσετε κουράγιο και χαρά στο γάτο!

Κείμενο 9

[Τι πλούσια γλώσσα για έναν πεινασμένο γάτο!]

ΦΤΩΧΟΣ,
ΞΕΒΡΑΚΩΤΟΣ,
ΦΟΥΚΑΡΑΣ,
ΑΠΟΡΟΣ

ΠΕΙΝΑΛΕΩΝ,
ΑΣΤΕΓΟΣ,
ΠΑΜΠΤΩΧΟΣ,
ΑΠΟΚΛΗΡΟΣ

ΠΕΝΗΣ,
ΕΝΔΕΗΣ

**ΔΥΣΤΥΧΗΣ, ΕΞΑΘΛΙΩΜΕΝΟΣ,
ΑΠΡΟΙΚΙΣΤΟΣ, ΑΔΕΚΑΡΟΣ**

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΑΣΘΕΝΗΣ,
ΕΠΙ ΞΥΛΟΥ
ΚΡΕΜΑΜΕΝΟΣ,
ΔΥΣΜΟΙΡΟΣ,
ΤΑΛΑΙΠΩΡΟΣ**

ΘΕΕ ΜΟΥ!

**ΤΙ ΠΛΟΥΣΙΑ
ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ**

**Philippe Geluck, περ. «9», εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2003**

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ

Σ' αυτή την ενότητα θα γνωρίσουμε δύο από τους βασικούς μηχανισμούς-τρόπους σχηματισμού λέξεων, την παραγωγή και τη σύνθεση. Ας αναζητήσουμε από τα εισαγωγικά κείμενα ορισμένες λέξεις, για να μελετήσουμε μαζί πώς έχουν δημιουργηθεί.

Ακούω και μιλώ

1. Ας προσέξουμε πώς έχουν σχηματιστεί οι λέξεις που είναι χωρισμένες σε δύο ομάδες.

Α΄ ομάδα	
Αμερικανάρια διατροφή	(κειμ.1)
επισκέψεις κουβεντούλες	(κειμ.2)
τρόφιμα δραστηριότητα	(κειμ.3)

Β΄ ομάδα	
παχύσαρκο καρδιοπαθειών	(κειμ.1)
πολύχρωμα μηλόπιτες	(κειμ.2)
μικρογεύματα ελαιόλαδου	(κειμ.3)

- α. Από ποια λέξη έχει προέλθει η κάθε λέξη της πρώτης ομάδας;**
- β. Με ποιο τρόπο βλέπετε να έχει γίνει ο σχηματισμός των λέξεων αυτών;**
- γ. Σκεφτείτε άλλες λέξεις που έχουν σχηματιστεί με τον ίδιο τρόπο.**

2. α. Από ποιες απλές λέξεις έχουν σχηματιστεί οι λέξεις της δεύτερης ομάδας;

β. Σε ποιο μέρος του λόγου ανήκουν οι λέξεις που αποτελούν το δεύτερο μέρος των σύνθετων λέξεων αυτής της ομάδας; • Ποια κοινά στοιχεία παρουσιάζει στο γραμματικό μέρος η νέα λέξη με το δεύτερο μέρος της;

Μαθαίνω ότι:

► Οι λέξεις της πρώτης ομάδας έχουν παραχθεί από άλλες λέξεις. Νέες λέξεις μπορούν να παραχθούν με δύο τρόπους:

α' τρόπος: στο θέμα της αρχικής λέξης προστίθεται μία νέα διαφορετική κατάληξη που λέγεται παραγωγική κατάληξη ή επίθημα:

π.χ. παιδί παραγ. κατάληξη: **-άκι**

παράγωγη λέξη: **παιδάκι.**

β' τρόπος: Αριστερά από το θέμα μιας λέξης προστίθεται ένα πρόθημα, όπως μια πρόθεση ή το στερητικό α- (που δηλώνει άρνηση):

π.χ. τροφή πρόθημα: **δια**

παράγωγη λέξη: **διατροφή**

π.χ. φθαρτός πρόθημα: **α-** (στερ.)

παράγωγη λέξη: **άφθαρτος**

► Οι λέξεις της δεύτερης ομάδας έχουν δημιουργηθεί από την ένωση των θεμάτων δύο απλών λέξεων.

π.χ. **παχύσαρκο**: από τις λέξεις

παχύ: που είναι το α' μέρος

(πρώτο συνθετικό) της νέας λέξης

σάρκα: που είναι το β' μέρος

(δεύτερο συνθετικό) της νέας λέξης.

Διαβάζω και γράφω

1. Να μεταφέρετε στον επόμενο πίνακα τις λέξεις της Α' ομάδας που μελετήσατε προηγουμένως. Βρείτε

νέες λέξεις στα εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3).

Προθήματα	Θέμα	Παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα
	κουβέντ-α	κουβεντ-ούλα

2. Διακρίνετε το πρώτο και το δεύτερο συνθετικό των λέξεων της Β΄ ομάδας που μελετήσατε προηγουμένως. • Αναζητήστε και

**άλλες σύνθετες λέξεις στα
εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3).**

Σύνθετη λέξη	α΄ συνθετικό	β΄ συνθετικό

**3. Εντοπίστε τα προθήματα σε
παράγωγες λέξεις των κειμένων 10
και 11 που είναι υπογραμμισμένες.**

**• Τι παρατηρείτε; • Είναι μόνο προ-
θέσεις ή και άλλα είδη προθημάτων;**

• Φτιάξτε στη συνέχεια, εργαζόμενοι σε ομάδες, έναν πίνακα με τις παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα που θα συναντήσετε σε λέξεις των ίδιων κειμένων. • Χρησιμοποιήστε όσες από αυτές τις λέξεις μπορείτε σε μια διαφημιστική αφίσα κατά του καπνίσματος.

4. Αναζητήστε στο λεξικό τις διαφορετικές σημασίες που αποκτά το ρήμα φεύγω με την αλλαγή των προθημάτων-προθέσεων, π.χ. *απο-φεύγω, κατα-φεύγω* κτλ.

Κείμενο 10 [Προσωρινή απόλαυση, μόνιμη ζημιά]

Το κάπνισμα είναι βλαβερό για την υγεία. Οι περισσότεροι άνθρωποι το ξέρουν αυτό, αλλά λίγοι γνωρίζουν πως το κάπνισμα επηρεάζει την εικόνα τους και τη στάση που

άλλοι άνθρωποι κρατάνε απέναντί τους. Το κάπνισμα προκαλεί δύσοσμη αναπνοή και κιτρινωμένα δόντια. Συχνά κάνει τους άλλους ανθρώπους να μη θέλουν να βρίσκονται κοντά τους. Ακόμη και αν δεν καπνίζετε, πιθανόν να έχετε παρατηρήσει ότι τα ρούχα μυρίζουν τσιγαρίλα, αν βρεθήκατε κοντά σε καπνιστές.

Σύμφωνα με μια έρευνα της Αμερικανικής Αντικαρκινικής Εταιρείας, το 78% των αγοριών ηλικίας 12-17 ετών δήλωσε ότι δεν επιθυμεί να βγει με κάποια που καπνίζει. Τα κορίτσια σε ποσοστό 69% είπαν ότι θα προτιμούσαν να βγουν με κάποιον που δεν καπνίζει.

Οι προπονητές απαιτούν από τους αθλητές να μην καπνίζουν. Το κάπνισμα μειώνει την ποσότητα οξυγόνου που μπορεί να μεταφέρει το αίμα στο σώμα. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο αθλητής που καπνίζει πιθανόν να μην μπορεί να κολυμπήσει ή να τρέξει τόσο καλά, όσο οι μη καπνιστές αθλητές. Τα πνευμόνια του καπνιστή δε μεταφέρουν οξυγόνο τόσο αποτελεσματικά, όσο τα πνευμόνια των περισσότερων μη καπνιστών.

περ. «Ε-Ιατρικά», εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2002

Κείμενο 11 [Τι τρώμε κατά τη διάρκεια των εξετάσεων;]

Την περίοδο των εξετάσεων είναι γνωστό πως γονείς και μαθητές ψάχνουν τη «μαγική φόρμουλα»

που θα επιτρέψει στους εξεταζόμενους να έχουν μέγιστη πνευματική απόδοση, προκειμένου να αντεπεξέλθουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις απαιτήσεις των εξετάσεων.

Τι, τελικά, είναι πραγματικά αποτελεσματικό και τι μπορεί να αποβεί μπούμεραγκ* στην απόδοση του μαθητή;

Η γενική αρχή που πρέπει να διέπει τη δίαιτα του υποψηφίου είναι γεύματα εύπεπτα και τακτά.

*πούμεραγκ: η πράξη που έχει το αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, στρέφεται δηλαδή εναντίον εκείνου που την έκανε με σκοπό να αποκομίσει οφέλη.

Κατά συνέπεια, παχιά κρέατα, αλλαντικά, γλυκά πλούσια σε βούτυρο και κρέμες γάλακτος πρέπει να αποφεύγονται.

Το πρωινό βελτιώνει την πνευματική και φυσική μας κατάσταση και μας «εμποδίζει» να καταναλώνουμε μεγαλύτερες ποσότητες φαγητού την υπόλοιπη ημέρα.

Άλλωστε, αν το παραλείψουμε από το καθημερινό μας φαγητό, υπάρχει πιθανότητα να υποφέρουμε από ατονία, ζαλάδα, υπόταση και υπογλυκαιμία.**

Το ιδανικό πρωινό πρέπει να αποτελείται από γάλα, μαύρο ψωμί και δημητριακά προγεύματος, λίγο τυρί επιλογής και ποικιλία από

****υπογλυκαιμία (η): η παθολογική μείωση του σακχάρου που περιέχεται στο αίμα.**

φρούτα εποχής και χυμούς αυτών. Αν η επιθυμία για γλυκό είναι μεγάλη και για να αποφύγουν τα λιπαρά, καλό είναι οι υποψήφιοι να καταφεύγουν σε γλυκά του κουταλιού ή στο δημοφιλές και δροσιστικό ζελέ, το οποίο μπορούν να εμπλουτίσουν με φρούτα.

περ. «Ε-Ιατρικά», εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2002

Ε ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΤΟΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ

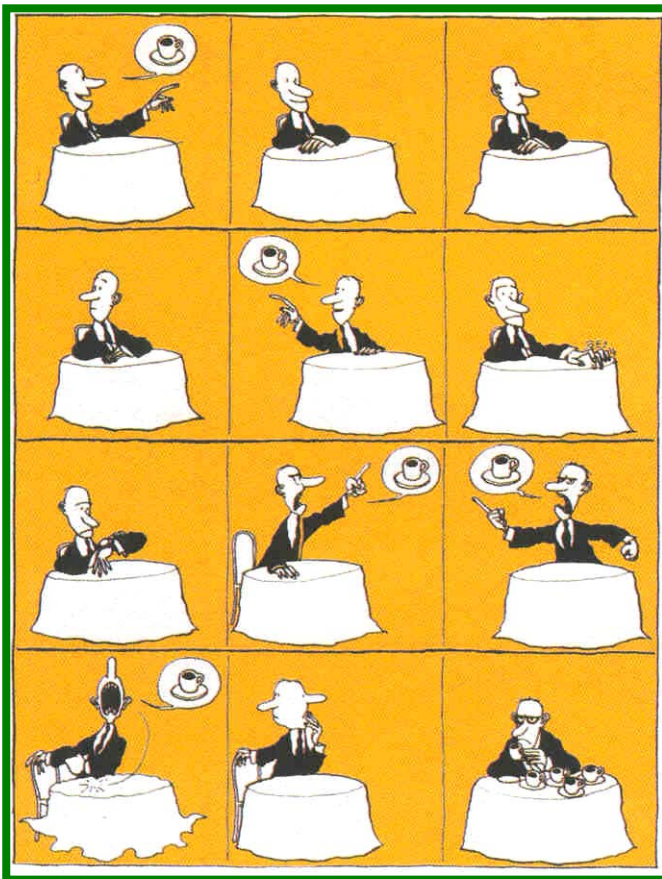
Ήδη στη 2η ενότητα μιλήσαμε για τα χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου. Αναφέραμε ανάμεσα στα χαρακτηριστικά και εκείνα τα οποία ή δε χρησιμοποιούν καθόλου τη γλώσσα (χειρονομίες, βλέμμα, έκφραση προσώπου, διάθεση κτλ.) ή χρησιμοποιούν στοιχεία

συμπληρωματικά-διαμορφωτικά της γλωσσικής επικοινωνίας (επιτονισμός-ανεβοκατέβασμα της φωνής, παύσεις, ένταση φωνής κτλ.).

Κείμενο 12

[Ένας καφές = χίλιες λέξεις]

Quino, *Καλή όρεξη*, εκδ. Βαβέλ, 1987

Ακούω και μιλώ

1. Δώστε ένα άλλο τίτλο στο κείμενο
12. • Υποθέστε ότι παρακολουθείτε

τον πελάτη του κειμένου 12 από το απέναντι τραπέζι. Πότε σας φαίνεται ήρεμος, πότε ανυπόμονος, πότε θυμωμένος; • Αφού τα σκίτσα δεν έχουν λόγια πώς καταλαβαίνετε την ψυχική του διάθεση;

2. Ένας μαθητής ή μαθήτρια να ξαναδιαβάσει στην τάξη το κείμενο 1 φροντίζοντας να το συνοδεύσει με κατάλληλες χειρονομίες και να το χρωματίσει με τα σχετικά ανεβοκατεβάσματα της φωνής.

Διαβάζω και γράφω

Στο κείμενο 12 γράψτε τα λόγια και τις σκέψεις του πελάτη σε κάθε τετραγωνάκι. Προσπαθήστε να αποδώσετε κάθε φορά τα συναισθήματά του με βάση τις εκφράσεις του προσώπου του και τις χειρονομίες του.

1 Συλλέξτε από τα κείμενα που μελετήσατε λέξεις και φράσεις για την υγιεινή και μη υγιεινή σύγχρονη διατροφή χρησιμοποιώντας το σχολικό λεξικό για την ερμηνεία των λέξεων:

1. ΥΓΙΕΙΝΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Ουσιαστικά	Επίθετα

Ρήματα – φράσεις

1. ΜΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Ουσιαστικά	Επίθετα

Ρήματα – φράσεις

2 Στο κείμενο 7 υπάρχουν λέξεις από παλιότερες μορφές της γλώσσας μας. Ποιες από αυτές δε γνωρίζετε; • Ξαναγράψτε το κείμενο προσαρμόζοντας όσες λέξεις κρίνετε σκόπιμο στη σημερινή μορφή της γλώσσας μας. Εννοείται πως θα χρειαστείτε τη βοήθεια του λεξικού. • Συζητήστε στην τάξη (με τον καθηγητή της Λογοτεχνίας) τις αλλαγές που κάνατε, καθώς και τη γλώσσα του συγκεκριμένου συγγραφέα.

Z

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

1. Περιγράψτε στους φίλους σας τα γλυκά που έχει ετοιμάσει για τις γιορτές των Χριστουγέννων το ζαχαροπλαστέιο της γειτονιάς σας.

- Φροντίστε να χρησιμοποιήσετε τα κατάλληλα επίθετα καθώς και τις σχετικές χειρονομίες / εκφράσεις για να γίνει η περιγραφή σας πιο παραστατική.

2. Δραματοποίηση: Κάποιος μαθητής να υποδυθεί το ρόλο ενός γονέα ο οποίος δε θέλει τα παιδιά του να τρώνε σε φαστφούντ. • Στη συνέχεια δύο άλλοι μαθητές να υποδυθούν το ρόλο των παιδιών τα οποία προσπαθούν να εξηγήσουν γιατί τους αρέσει να πηγαίνουν στο φαστφούντ.

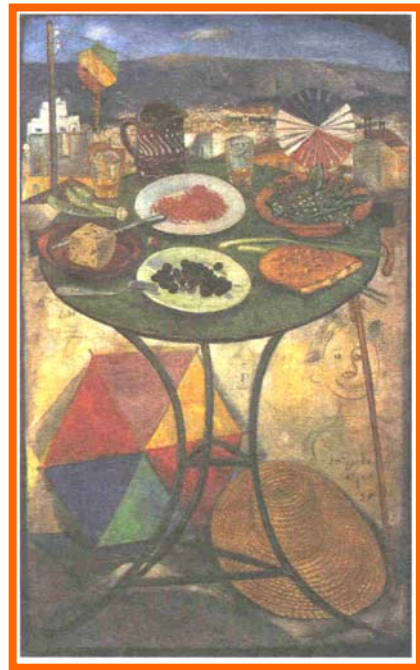
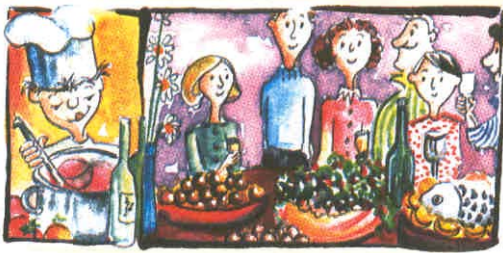

Διαβάζω και γράφω

Περιγράψτε σε ένα κείμενο τριών παραγράφων ένα γιορτινό τραπέζι στο σπίτι σας στο οποίο είχατε προσκεκλημένους. • Ξεκινήστε την περιγραφή σας από τη διακόσμηση του χώρου, προχωρήστε μετά στην περιγραφή των προσώπων που συμμετείχαν. • Τέλος να δώσετε ιδιαίτερη έμφαση στο περιεχόμενο του τραπέζιού, περιγράφοντας όλη τη διαδικασία προετοιμασίας, παρασκευής και απόλαυσης των κύριων – «αγαπημένων» σας φαγητών. • Μπορούν να σας βοηθήσουν στην περιγραφή το σκίτσο και ο πίνακας που ακολουθούν.

Κριτήρια αξιολόγησης

- Η περιγραφή του χώρου και των προσώπων στην αρχική παράγραφο και η αναλυτική περιγραφή του περιεχομένου του τραπέζιού σε δύο παραγράφους.
- Η προσεκτική χρήση ουσιαστικών και επιθέτων ανάλογα με το είδος της περιγραφής (χώρος, πρόσωπα κ.λπ.)

Σπύρος Βασιλείου,
Το τραπέζι της Καθαρής Δευτέρας

Διαθεματική εργασία

«Το διαιτολόγιο της τάξης μας»

► Με τη συνεργασία των καθηγητών Φυσικής Αγωγής, Χημείας, Οικιακής Οικονομίας και Πληροφορικής, διαμορφώστε σ' έντυπη και ηλεκτρονική μορφή ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα υγιεινής διατροφής.

Μπορείτε να συλλέξετε υλικό:

α. μελετώντας άλλα προγράμματα διατροφής (όπως αυτό που σας δίνεται παρακάτω),

β. καταγράφοντας τις ουσίες που είναι βλαβερές για τον οργανισμό από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες υγείας ή ηλεκτρονικές διευθύνσεις,

γ. παίρνοντας συνέντευξη από έναν ειδικό (γιατρό ή διαιτολόγο),

δ. συμπληρώνοντας ειδικό ερωτηματολόγιο με το βάρος και άλλα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή.

► Όταν ολοκληρωθεί το πρόγραμμα, επιχειρήστε να το εφαρμόσετε ως τμήμα για τρεις εβδομάδες και μετά καταγράψτε ο καθένας τα συμπεράσματα του τα οποία θα συζητήσετε στην τάξη.

Εβδομαδιαίο πρόγραμμα υγιεινής διατροφής

Πρόγευμα
Για πρωινό (αν θέλετε και απογευματινό) συνιστάται κάθε ημέρα, μία μερίδα φρούτων στην εποχή τους.

Σημείωση: Η ωμή σαλάτα, σε όλα τα μεσημεριανά και βραδινά γεύματα που ακολουθούν, εξυπακούεται και γι' αυτό δεν αναφέρεται.

ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ
<p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σπανακόρυζο ή ρύζι βρασμένο με διάφορα ψυλακομημένα λαχανικά (καρότα, λάχανο, μαϊντανό, σέλινο κ.ά.) ή ντοματάριζο • 1-2 φέτες πτυρούχο ψωμί ή χωριάτικα παξιμάδια. <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ψάρι ψητό ή βραστό, γύρω στα 200 γραμ. • Ραδικία γλυκά, βραστά. 	<p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φασολάκια βραστά με πατάτες • 1-2 φέτες ψωμί (ολικής αλέσεως). <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • 250-300 γραμμάρια γιαούρτι • Βραστό λαχανικό (βλίτα, κολοκυθάκια ή ραδικία) 	<p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φασόλια βρασμένα με σέλινο, καρότα κ.ά. ή κάποιο άλλο όσπριο • 1-2 φέτες πτυρούχο ψωμί ή 1-2 χωριάτικα παξιμάδια <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • 60-80 γραμμάρια τυρί • 1 αυγό βραστό • βραστό χορταρικό 	<p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πατάτες με κολοκυθάκια, καρότα, μαϊντανό στον φούρνο (μπριάζι) ή βραστά ή στιμθόβραστα • 1-2 φέτες πτυρούχο ψωμί. <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • 60-70 γραμμάρια καρύδια ή αμύγδαλα ή κάποιο άλλο είδος ξηρού καρπού μαζί με 30-40 γραμμάρια ηλιόσπορους (όλα ανάλατα και άμπτα) • ένα γιαούρτι
<p style="text-align: center;">ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ</p> <p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φακές • Παντζάρια βραστά (βολβοί και φύλλα). <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ψάρι ψητό ή βραστό, γύρω στα 200 γραμμάρια • Τα φύλλα από τα μεσημεριανά παντζάρια 		<p style="text-align: center;">ΣΑΒΒΑΤΟ</p> <p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μπιάμιες βραστές ή φούρνου (με ντομάτα κ.λπ.) ή κάποιο άλλο λαδερό φαγητό (όπως μελιτζάνες, μπιζέλια με καλαμπόκι κ.λπ.) • 1-2 φέτες ψωμί ή χωριάτικα (οσπαρένια ή κριθαρένια) παξιμάδια. <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • 200 γραμμάρια κοτόπουλο χωριάτικο ή γαλοπούλα ή 120-140 γραμμάρια τυρί ή 250-300 γραμμάρια γιαούρτι • Βραστό λαχανικό 	
<p style="text-align: center;">ΚΥΡΙΑΚΗ</p> <p>Μεσημέρι</p> <ul style="list-style-type: none"> • 200-250 γραμμάρια κατσίκι ή κουνέλι ή κοτόπουλο ή κάποιο άλλο κρεατικό ή ψάρι • Βραστό λαχανικό <p>Βράδυ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ντομάτες, πιπεριές, κληματόφυλλα γεμιστά με σκόουρο, ανεπεξέργαστο ρύζι ή πατάτες ψητές με στιμθόβραστο μπρόκολο • 1-2 φέτες ψωμί 			

Εβδομαδιαίο πρόγραμμα υγιεινής διατροφής

Πρόγευμα

Για πρωινό (αν θέλετε και απογευματινό) συνιστάται κάθε ημέρα, μία μερίδα φρούτων στην εποχή τους.

53 / 79

Σημείωση: Η ωμή σαλάτα, σε όλα τα μεσημεριανά και βραδινά γεύματα που ακολουθούν, εξυπακούεται και γι' αυτό δεν αναφέρεται.

ΔΕΥΤΕΡΑ

Μεσημέρι

- Σπανακόρυζο ή ρύζι βρασμένο με διάφορα ψιλοκομμένα λαχανικά (καρότα, λάχανο, μαϊντανό, σέλινο κ.ά.) ή ντοματόρυζο
- 1-2 φέτες πιτυρούχο ψωμί ή χωριάτικα παξιμάδια.

Βράδυ

- Ψάρι ψητό ή βραστό, γύρω στα 200 γραμ.
- Ραδίκια γλυκά, βραστά.

ΤΡΙΤΗ

Μεσημέρι

- Φασολάκια βραστά με πατάτες
- 1-2 φέτες ψωμί (ολικής αλέσεως)

Βράδυ

- 250-300 γραμμάρια γιαούρτι
- Βραστό λαχανικό (βλίτα, κολοκυθάκια ή ραδίκια)

ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεσημέρι

- Φασόλια βρασμένα με σέλινο, καρότα κ, ά. ή κάποιο άλλο όσπριο
- 1-2 φέτες πιτυρούχο ψωμί ή 1-2 χωριάτικα παξιμάδια

Βράδυ

- 60-80 γραμμάρια τυρί
- 1 αυγό βραστό
- βραστό χορταρικό

ΠΕΜΠΤΗ

Μεσημέρι

- Πατάτες με κολοκυθάκια, καρότα, μαϊντανό στον φούρνο, (μπριάμ) ή βραστά ή ατμόβραστα
- 1-2 φέτες πιτυρούχο ψωμί

Βράδυ

- 60-70 γραμμάρια καρύδια ή αμύγδαλα ή κάποιο άλλο είδος ξηρού καρπού μαζί με 30-40 γραμμάρια ηλιόσπορους (όλα ανάλατα και άψητα)
- ένα γιαούρτι

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Μεσημέρι

- Φακές
- Παντζάρια βραστά (βολβοί και φύλλα).

Βράδυ

- Ψάρι ψητό ή βραστό, γύρω στα 200 γραμμάρια
- Τα φύλλα από τα μεσημεριανά παντζάρια.

ΣΑΒΒΑΤΟ

Μεσημέρι

- Μπάμιες βραστές ή φούρνου(με ντομάτα κ.λ.π.) ή κάποιο άλλο λαδερό φαγητό(όπως μελιτζάνες, μπιζέλια με καλαμπόκι κ.λ.π.)
- 1-2 φέτες ψωμί ή χωριάτικα (σιταρένια ή κριθαρένια) παξιμάδια.

Βράδυ

- 200 γραμμάρια κοτόπουλο χωριάτικο ή γαλοπούλα ή 120-140 γραμμάρια τυρί ή 250-300 γραμμάρια γιαούρτι
- Βραστό λαχανικό

ΚΥΡΙΑΚΗ

Μεσημέρι

- 200-250 γραμμάρια κατσίκι ή κουνέλι ή κοτόπουλο ή κάποιο άλλο κρεατικό ή ψάρι
- Βραστό λαχανικό

Βράδυ

- Ντομάτες, πιπεριές κληματοφυλλα γεμιστά με σκούρο ανεπεξεργαστο ρύζι ή πατάτες ψητές με ατμόβραστο μπρόκολο
- 1-2 φέτες ψωμί

Εφημ. *ΤΑ ΝΕΑ*, 2004

Χρήσιμες ηλεκτρονικές
διευθύνσεις

1. <http://www.who.int/en>

(Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας)

2. <http://www.care.gr>

(Ενημερωτικός δικτυακός τόπος για υγεία, διατροφή)

3. <http://www.inka.gr> (Ινστιτούτο Καταναλωτών)

**ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ
Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ**

► Το ουσιαστικό είναι η κεντρική λέξη της φράσης.

► Η ονομαστική φράση μπορεί να λειτουργεί ως

α. υποκείμενο

β.

γ.

δ.

ε.

► Ένα επίθετο μπορεί να
 ένα ουσιαστικό, να
 λειτουργεί δηλαδή ως επιθετικός

► Τα ουσιαστικά διακρίνονται σε:

ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

	αρσενικά	θηλυκά	ουδέτερα
ισοσύλ- λαβα			
ανισο- σύλλα- βα	<i>καφές</i>		

ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

αρσενικά	θηλυκά

• Συμπληρώστε ένα τουλάχιστον παράδειγμα σε κάθε κουτάκι του παραπάνω πίνακα.

► Νέες λέξεις δημιουργούνται με δύο τρόπους:

α. παραγωγή

στο θέμα της αρχικής λέξης προσθέτουμε μία κατάληξη, π.χ.

αριστερά από το θέμα της αρχικής λέξης προσθέτουμε ένα πρόθημα, π.χ.

και

β. σύνθεση

ενώνουμε τα θέματα των δύο λέξεων, π.χ.....

5η ενότητα

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα καταλάβουμε το βασικό ρόλο
του ρήματος στην πρόταση.

Θα μάθουμε τις μορφές του ρήματος και θα συσχετίσουμε μερικές από αυτές με τη σημασία του.

Θα μάθουμε ποια είναι τα συνδετικά ρήματα και πώς μπορούν να μας βοηθήσουν στην περιγραφή.

Θα αντιληφθούμε πώς παράγουμε ρήματα από άλλα μέρη του λόγου ή άλλα ρήματα.

Θα συνειδητοποιήσουμε το ρόλο του ρήματος σε μια αφήγηση και πόσο σημαντική είναι η επιλογή του κατάλληλου ρήματος σε ένα αφηγηματικό κείμενο.

Θα διαβάσουμε και θα γράψουμε αφηγήσεις για το θέατρο και τον κινηματογράφο.

A

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Η παράσταση]

Μετά άρχισε η παράσταση. Τα παιδιά που ήταν ντυμένα

φουστανελάδες, τα φώναξε η κυρία κι ανεβήκαμε στη σκηνή. Ο Ίων, ο Βαγγελάκης, ο Φιλιππάκης, ο Ρούλης έκαναν τον Κολοκοτρώνη, τον Μπότσαρη, τον Καραϊσκάκη, το Νικηταρά κι εγώ δεν ξέρω ποιον έκανα και βγάλαμε τα σπαθιά και φοβερίζαμε τους Τούρκους που δε φαινόntonτουσαν και οι κυρίες φοβήθηκαν κι έλεγαν θα κόψουμε το λαιμό μας, αλλά τα σπαθιά ήταν

ψεύτικα και δεν τον κόψαμε, αλλά εκείνες δεν το ήξεραν και είχαν φοβηθεί κι ο Ρούλης, που έκανε το Νικηταρά, πήγε να τρέξει να κυνηγήσει έναν Τούρκο, αλλά σκόνταψε κι έπεσε και κοίταζε μία τους Τούρκους, που δεν τους έβλεπε ο κόσμος, μία τον κόσμο που έβλεπε αυτόν και ντρά-πηκε και κοκκίνισε κι ακούστηκε η φωνή ενός Τούρκου πίσω από το πανί, που του έλεγε:

- Ρούλη, Ρούλη! Με την μπιστόλα. Με την μπιστόλα. Μπιστόλα με.

Κι ο Ρούλης σηκώθηκε και φωνάζει εμένα, αλλά εγώ πάω να τρέξω να κυνηγήσουμε μαζί τον Τούρκο και τα τσαρούχια βγήκαν από τα πόδια μου και δεν μπορούσα να τρέξω κι ενώ εγώ έτρεχα, τα τσαρούχια μου είχαν μείνει πίσω και του έλεγα δεν μπορώ ξυπόλυ-

τος, έχει σκλήθρες* χάμω και τότε ο Βαγγελάκης που έκανε τον Μπότσαρη και τον στένευε η στολή του, έσκυψε να πάρει τα τσαρούχια μου να μου τα δώσει και φάνηκε το σώβρακο του και τα κορίτσια έβαλαν τα γέλια κι εκείνος τα κλάματα και ξέβαψε και το μουστάκι του κι έγινε όλος μουντζούρες και τα παιδιά φωνάζανε επάνω του! επάνω του! κι εμείς τραβήξαμε τα σπαθιά κι αρχίσαμε ξιφομαχία σαν το Ζορό και ακούστηκε η χορωδία πίσω από το πανί που έλεγε έχετε γεια βρυσούλες και οι κυρίες συγκινήθηκαν πάλι κι έκλαιγαν κι οι κύριοι κάπνιζαν κι ο κύριος διευθυντής ήταν πολύ υπερήφανος κι άρχισε ο αέρας να φυσάει κι η καμπάνα να

* σκλήθρες: μικρά κομμάτια σκληρού ξύλου, ακίδες

χτυπάει και πετάχθηκε ο Ίων που έκανε τον Κολοκοτρώνη και λέει:

- *Εμπρός, κροτεί το τύμπανον κι η σάλπιγξ αντηχεί!*

αλλά η κυρία Κανελλοπούλου τού είπε πως αυτό έπρεπε να το πω εγώ κι εκείνος τα έχασε και είπε:

- *Δος μου μητέρα μια ευχή, κι έλα να σε φιλήσω... πάω να πολεμήσω.*
κι εγώ λέω:

- *Μέσα στο δάσος περπατώ κι ακούω τα πουλάκια...*

κι ο Βαγγελάκης μού λέει:

- *Αυτό πρέπει να το πω εγώ όταν πέφτω και σκοτώνομαι, κι ο Νικηταράς λέει:*

- *Ω, ελευθερία, μήτερ των λαών.*

κι ο Ίων τού λέει πως αυτό είναι παρακάτω κι εκείνος θύμωσε και του λέει δεν πάει να είναι παρακάτω, αυτός τώρα θέλει να τα πει και τα παρακάτω να τα πει αυτός και

θα φάει μπουνιά κι εγώ τους λέω θα έρθουν οι Τούρκοι να μας σφάξουν όπως στην ιστορία κι ο Βαγγελάκης, που τον στένευαν τα τσαρούχια του, μου λέει ν' αλλάξουμε μετά δικά μου που ήταν μεγάλα κι η κυρία Κανελλοπούλου μάς λέει να μην ανακατώνουμε τα λόγια του έργου με τα δικά μας και μπερδευτεί ο κόσμος κι ο κόσμος δεν είχε μπερδευτεί, νόμιζε πως έτσι είναι το έργο και είχε συγκινηθεί πολύ κι έπεσε κατά λάθος το πανί κι άρχισαν τα παλαμάκια γιατί νόμισαν πως τελείωσε και βγήκε ο Καραϊσκάκης με το σπαθί και τους είπε έχει κι άλλο και σήκωσαν οι φουστανελάδες το πανί, αλλά σκάλωσε στο δέντρο που είχε φτιάξει ο Ντόντος με τη Μαρία από χαρτόνια, [...] κι ανέβηκε στη σκηνή ο Ντόντος και το σήκωσε και κάθισε από πίσω και

το βάσταγε κι όλο φοβέριζε γιατί νόμιζε πως το κάνουμε επίτηδες και χτύπησε η καμπάνα και λιποθύμησε η κυρία Κανελλοπούλου και χτυπούσαν τα παλαμάκια οι μπαμπάδες κι οι μαμάδες και έκλαιγαν και ο κύριος διευθυντής σηκώθηκε επίσημα και μας πήρε όλους, και τους Έλληνες και τους Τούρκους, αγκαλιά και άρχισε να φωνάζει:

- Ζήτω η 25η Μαρτίου!

και είπε «και του χρόνου» κι όλοι σηκώσαμε τα χέρια μπροστά και είπαμε ζήτω και ζήτω κι η κυρία Ουρανία φώναξε πάλι προ-σοχή! και σταθήκαμε όλοι προ-σοχή και τραγουδήσαμε τον εθνικό ύμνο και *γιατί χαίρεται ο κόσμος και χαμογελάει πατέρα;* και φύγαμε να πάμε σπίτι μας να φάμε σκορδαλιά για το καλό της ημέρας, να κοιμηθούμε, να ξυπνήσουμε, να βάλουμε τα καλά

μας και να πάμε να πούμε χρόνια πολλά του Βαγγελιάκη που είχε την εθνική εορτή του.

Κυριάκος Ντελόπουλος, *Ο Άκης και οι άλλοι*, εκδ. Καστανιώτη, 1997

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Το κείμενο είναι αφηγηματικό. Ποιος αφηγείται και τι;

2 Ποιος είναι ο ρυθμός της αφήγησης; • Η αφήγηση σας φαίνεται ότι κυλά γρήγορα ή αργά;

3 Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του κειμένου (σοβαρό, κωμικό, τυπικό, επίσημο, απλό, οικείο, λιτό, περίτεχνο); • Αιτιολογήστε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Κείμενο 2

[Ταινίες φαντασίας]

Ο ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΩΝ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΩΝ: Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ★★ THE LORD OF THE RINGS: THE RETURN OF THE KING. 2003

(Έγχρ.) 201´

Αμερικανική ταινία σε
σκηνοθεσία Πίτερ Τζάκ-

σον, με τους: Βίγκο
Μόρτενσεν, Ορλάντο

Μπλουμ, Λιβ Τάιλερ,

Ελάιζα Γουντ, Ίαν ΜακΚέλεν. Μέχρι

ο Φρόντο να φτάσει στις Μαύρες

Πύλες για να απαλλαγεί από το

βάρος του δαχτυλιδιού, ο μάγος

Γκάλνταφ και ο βασιλιάς Θέοντεν

ενώνουν τις δυνάμεις τους για να

σώσουν την πρωτεύουσα της

Γκόντορ (Μίνας Τίριθ) από την

τελική μάχη ενάντια στις δυνάμεις

του Κακού. Το τελευταίο μέρος της τριλογίας είναι σαφώς και το καλύτερο.

- ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ II 79 (Παρ.-Πέμ.)

BIG FISH ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ★★★

BIG FISH. 2003 (Έγχρ.) 110'

Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία

Τίμ Μπάρτον, με τους:

Γιούαν Μακ Γκρέγκορ,
Άλμπερτ Φίνεϊ, Τζέσικα

Λανγκ, Έλενα Μπόνναμ
Κάρτερ. Γνωστός αλλά

και αγαπητός στο περι-

βάλλον του ως μεγάλος μυθο-

πλάστης, ο Έντουαρντ Μπλουμ, αν

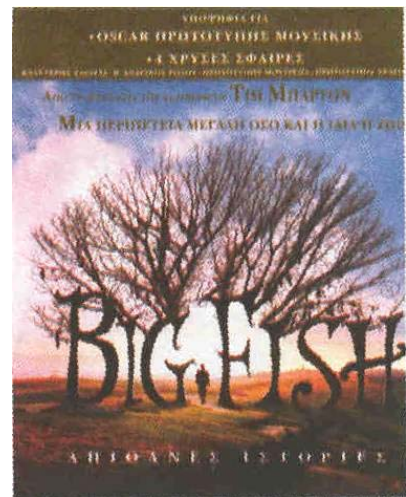
και βρίσκεται στη δύση της ζωής

του, επιμένει να αφηγείται φαντα-

στικές ιστορίες. Ο απόμακρος όμως

γιος του, ο Γουίλ, δεν μπορεί να

διακρίνει το αληθινό βίωμα από

το μύθο και προσπαθεί, λίγο πριν από το τέλος, να βρει την αλήθεια πίσω από τις αφηγήσεις του.

• ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 5 50 (Παρ.– Πέμ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 5 54 (Παρ.– Πέμ.), ΑΝΤΑΜΣ 2 112 (Παρ.– Πέμ.), ΑΚΤ ΕCRAN CINEMA 2 72 (Παρ.– Πέμ.), ΕΤΟΥΑΛ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ 2 76 (Παρ.–Πέμ.), ΤΙΤΑΝΙΑ CINEMAX 10 (Παρ.–Πεμ.)

περ. Αθηνόραμα, 2004

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Τι κείμενα είναι αυτά; • Τι παρουσιάζουν; • Σε τι είδους έντυπα μπορούμε να συναντήσουμε τέτοια κείμενα;

2 Τι είδους πληροφορίες δίνει καθένα από τα κείμενα αυτά;

Κείμενο 3

[Μια κινηματογραφική ταινία
– μια φιλία]

Είδα μια ταινία στον
κινηματογράφο. Και
μου άρεσε πολύ.
Βγήκα και πήγα σε
ένα φιλικό σπίτι και τους μίλησα για
την ταινία. Γελάσανε και μου είπαν
«πως ήταν αηδία». Δε μίλησα,
δειπνήσαμε όλοι μαζί, αργά έφυγα,
στο δρόμο σκεφτόμουν «πως
είμαστε διαφορετικοί», έφτασα στο
σπίτι μου και ξάπλωσα. Δεν
κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα,
σκεφτόμουν πόσο διαφέραμε με
τους γνωστούς μου, αποφάσισα να
διακόψω τις σχέσεις μου μαζί τους
και τους έστειλα ένα γράμμα που
τους έγραφα ότι δε θα ήθελα να

ξαναϊδωθούμε... Σε μια εβδομάδα, πήρα ένα γράμμα εκ μέρους τους με μια φράση: «Επιμένουμε πως η ταινία ήταν αηδία».

Τάκης Κανελλόπουλος,
στο *Ιστορίες του Κινηματογράφου*
από την *Ελληνική Λογοτεχνία*
(Ιστορία 79η), εκδ. Αιγόκερως, 1995

Ερώτηση κατανόησης

■ Γιατί ο συγγραφέας αποφάσισε να μην ξαναϊδωθεί με τους φίλους του;

B ΤΟ ΡΗΜΑ

B1

Ο ρόλος και η λειτουργία του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. «Είδα μια ταινία... και ξάπλωσα» (κείμεν. 3): Ο συγγραφέας-αφηγητής αφηγείται μια προσωπική εμπειρία του. • Ποιες είναι οι ενέργειες που έκανε ο ίδιος και οι φίλοι του; • Με ποιες λέξεις διατυπώνονται οι ενέργειες αυτές; • Τι μέρος του λόγου είναι αυτές οι λέξεις;
2. Δείτε τώρα πιο προσεκτικά την πρώτη πρόταση του ίδιου αποσπάσματος. • Ποια λέξη αποτελεί το βασικό στοιχείο γύρω από το οποίο ο αφηγητής οργανώνει το μήνυμά του και δε θα μπορούσε να

παραλειφθεί; • Τι μέρος του λόγου είναι η λέξη αυτή;

3. Μελετήστε και την πρώτη πρόταση του κειμένου 1. • Ποια είναι η ονοματική φράση της πρότασης αυτής και ποιος ο συντακτικός της ρόλος; • Η ίδια πρόταση εκτός από το ρήμα και το υποκείμενό του, ποια άλλη πληροφορία δίνει;

Διαπιστώνω ότι:

► Το ρήμα:

- εκφράζει μια ενέργεια ή μια κατάσταση,

- είναι το βασικό στοιχείο κάθε πρότασης γύρω από το οποίο

οργανώνεται το μήνυμα που μεταδίδεται με την επικοινωνία,

- ανήκει στη ρηματική φράση, στην οποία παίζει τον κυρίαρχο ρόλο.

► Εκτός από το ρήμα, στη ρηματική φράση μπορεί να ανήκουν ουσιαστικά ή επίθετα (δηλαδή ονομαστικές φράσεις που θα είναι αντικείμενα ή κατηγορούμενα του ρήματος) ή επιρρήματα ή επιρρηματικές φράσεις που θα δίνουν μια επιπλέον πληροφορία σχετικά με το χρόνο, τον τρόπο, τον τόπο κτλ. της ενέργειας του ρήματος.

4. Στην πρώτη πρόταση του κειμένου 3 υπογραμμίστε το ρήμα και το αντικείμενο του. • Ποιο είναι το υποκείμενο; • Γιατί παραλείπεται; • Ποια πληροφορία προσθέτουν οι λέξεις «στον κινηματογράφο»; • Προσθέστε κάποιο επίρρημα στην ίδια πρόταση, ώστε να δώσετε κάποια επιπλέον πληροφορία.

- Σημειώστε τι είδους πληροφορία είναι αυτή που προσθέσατε (ποια επιρρηματική έννοια αφορά).
- Γιατί ο συγγραφέας προτίμησε να μην την περιλάβει στη δική του πρόταση;

Διαβάζω και γράφω

1. «... ο κύριος διευθυντής σηκώθηκε επίσημα...» (κείμεν. 1): Χωρίστε την ονομαστική και τη ρηματική φράση αυτής της πρότασης. • Εκτός από το ρήμα, ποια άλλη λέξη υπάρχει στη ρηματική φράση; • Τι μέρος του λόγου είναι; • Ποια πληροφορία προσθέτει; • Μπορείτε να αντικαταστήσετε τη λέξη αυτή με κάποια άλλη λέξη ή φράση, για να δώσετε μια πληροφορία σχετική με το χρόνο της ενέργειας που φανερώνει το ρήμα;

2. «... σήκωσαν οι φουστανελάδες το πανί» (κείμεν. 1): Υπογραμμίστε τη ρηματική φράση. • Εκτός από το ρήμα, ποια ΟΦ υπάρχει στη ρηματική φράση; • Τι μέρος του λόγου είναι; • Ποιος είναι ο συντακτικός ρόλος της; • Μπορείτε να προσθέσετε ένα επίρρημα ή μια επιρρηματική φράση, ώστε να δώσετε με αυτήν κάποια επιπλέον πληροφορία;

3. «χτυπούσαν παλαμάκια οι μπαμπάδες», «ανέβηκε στη σκηνή ο Ντόντος» (κείμεν. 1): Ποια είναι η ΡΦ; • Από τι αποτελείται; • Προσθέστε επιρρήματα ή και προθετικές φράσεις, για να δώσετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το χρόνο και τον τρόπο.

B2

Οι μορφές του ρήματος

B2.1 Πρόσωπο και αριθμός

Ακούω και μιλώ

1. Στην παρουσίαση της ταινίας «Ο άρχοντας των δαχτυλιδιών» (κείμεν. 2) βρείτε τα ρήματα. • Ποια από αυτά βρίσκονται στον ενικό και ποια στον πληθυντικό; • Από τι εξαρτάται ο αριθμός στον οποίο βρίσκονται;
2. «Είδα μια ταινία... και ξάπλωσα» (κείμεν. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιο πρόσωπο και σε ποιον αριθμό βρίσκεται το καθένα από αυτά;

Θυμάμαι ότι:

- Όπως τα ουσιαστικά, έτσι και τα ρήματα έχουν δύο αριθμούς: ενικό και πληθυντικό.

- ▶ Τα ρήματα όμως δεν έχουν πτώσεις (όπως τα ουσιαστικά) αλλά έχουν πρόσωπα: πρώτο, δεύτερο και τρίτο πρόσωπο σε κάθε αριθμό (ενικό και πληθυντικό).

Διαβάζω και γράφω

«Δεν κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα... ήταν αηδία» (κειμ. 3.): υπογραμμίστε τα ρήματα του αποσπάσματος.

- Αναγνωρίστε σε ποιο πρόσωπο και σε ποιόν αριθμό βρίσκεται το καθένα.

B2.2 Συζυγίες και φωνές

Ακούω και μιλώ

1. «Βγήκα και πήγα... αργά έφυγα» (κείμ. 3): Χωρίστε τα ρήματα του αποσπάσματος σε δύο ομάδες. • Στην πρώτη κατατάξτε τα ρήματα

που στο α' πρόσωπο του ενεστώτα τελειώνουν σε –ω και στη δεύτερη εκείνα που τελειώνουν σε –ώ.

Μαθαίνω ότι:

► Το ρήμα αποτελείται από το θέμα και την κατάληξη,

π.χ. γράφ – ω αγαπ – ώ
 γράφ – εις αγαπ– άς

...

...

► Με βάση τις καταλήξεις χωρίζουμε τα ρήματα σε δύο συζυγίες: στην α' συζυγία ανήκουν τα ρήματα που έχουν κατάληξη –ω, ενώ στη β' ανήκουν όσα έχουν κατάληξη –ώ.

2. «Δεν κοιμήθηκα... να ξαναϊδωθούμε» (κείμεν. 3): Χωρίστε τα ρήματα του αποσπάσματος σε δύο ομάδες.

• Στην πρώτη κατατάξτε όσα ρήματα στο α' πρόσωπο του ενεστώτα τελειώνουν σε –ω ή –ώ και στη

δεύτερη εκείνα που τελειώνουν σε
–μαι.

Μαθαίνω ότι:

► Με βάση πάλι την κατάληξη, τα ρήματα χωρίζονται σε δύο φωνές: την ενεργητική (ρήματα σε –ω ή –ώ) και την παθητική (ρήματα σε –μαι).

Διαβάζω και γράφω

1. Γράψτε τα ρήματα που συγκεντρώσατε στην προηγούμενη άσκηση στο α' πρόσωπο του ενεστώτα σε δύο στήλες: στη μία όσα βρίσκονται στην ενεργητική φωνή και στην άλλη εκείνα που βρίσκονται στην παθητική φωνή.

• Στη συνέχεια μετατρέψτε τα ρήματα που βρίσκονται στην ενεργητική φωνή στην παθητική και

το αντίστροφο. • Μπορείτε τη μετατροπή αυτή να την κάνετε σε όλα τα ρήματα; • Τι παρατηρείτε;

Διαπιστώνω ότι:

► Πολλά ρήματα σχηματίζουν και τις δύο φωνές, ενώ κάποια άλλα μόνο μία από τις δύο, π.χ. *φτάνω, έρχομαι, πηγαίνω...* Συνεχίστε εσείς με άλλα παραδείγματα!

2. «Μετά άρχισε η παράσταση... που του έλεγε» (κείμ. 1): Μετατρέψτε τα ρήματα του αποσπάσματος στο α' πρόσωπο ενεστώτα και κατατάξτε το καθένα στην κατάλληλη στήλη του παρακάτω πίνακα.

-ω	
-ω	-ώ

-μαι	
-ομαι	-ιέμαι, -ούμαι

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Κάθε φωνή έχει δύο συζυγίες.
- ▶ Η δεύτερη συζυγία κάθε φωνής χωρίζεται σε δύο τάξεις, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

ΦΩΝΗ	Ενεργητική -ω	
ΣΥΖΥΓΙΑ	α´	β´
ΤΑΞΗ		α´ β´
ΚΑΤΑΛΗ-ΞΕΙΣ	-ω γράφω	-αω, -ώ αγαπάω, -ώ μπορώ

ΦΩΝΗ	Παθητική -μαι	
ΣΥΖΥΓΙΑ	α´	β´
ΤΑΞΗ		α´ β´
ΚΑΤΑΛΗ-ΞΕΙΣ	-ομαι λέγο- μαι	-ιέμαι αγαπιέμαι, -ούμαι οδηγού- μαι

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι παραπάνω διακρίσεις αφορούν τη μορφή μόνο και όχι τη σημασία του ρήματος.

B2.3 Διαθέσεις του ρήματος

Κείμενο 4 [Ο Καραγκιόζης]

Ο Καραγκιόζης είναι ένα γνήσιο λαϊκό θέαμα που έχει βαθιές τις ρίζες του χωμένες μέσα στο λαό, ξεκινάει από τα προβλήματα του, ικανοποιεί τις ανάγκες του, χρησιμοποιεί τη γλώσσα του χωρίς να τη δανείζεται και οικειοποιείται οτιδήποτε του χρειάζεται χωρίς ενδοιασμούς. Είναι αυτάρκης με ολοκληρωμένα μέσα, έχοντας επίγνωση της λειτουργίας και της δύναμής του.

Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε καταγωγή του, έχει αφομοιωθεί σε τέτοιο βαθμό από το λαό, ώστε τον εκφράζει απόλυτα. Ακόμα, σαν ζωντανή τέχνη, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το περιβάλλον του και

συνήθως προσαρμόζεται, σχεδόν αυτόματα, στις υπάρχουσες συνθήκες, γιατί αυτό του εξασφαλίζει τη ζωντανή λειτουργία του. Συχνά αντιμετωπίζει οξύτατο το πρόβλημα της επιβίωσης, πράγμα που τον υποχρεώνει να ταυτίζεται με το κοινό του όχι μόνο για λόγους εκφραστικούς, αλλά και για καθαρά βιοποριστικούς*.

Περίπου στα 1930, ο Καραγκιόζης πρωτοαντιμετωπίζει σοβαρή κρίση. Αιτία ο οξύτατος συναγωνισμός του θεάτρου και του κινηματογράφου, που τότε γεννιέται. Είναι η τέχνη του μέλλοντος με τις απεριόριστες δυνατότητες και είναι φυσικό να έχει την προτίμηση του κοινού. Τα θεατρικά μπουλούκια διατρέχουν την επαρχία θαμπώνοντας το κοινό με πλούσια σκηνικά, φαντασμαγορίες και βεντέτες.

Ο Καραγκιόζης φαντάζει πολύ φτωχός και λίγος, οι ιστορίες του ξεπερασμένες, τα μέσα του πρωτόγονα. Ο συναγωνισμός είναι εξοντωτικός, τίθεται πρόβλημα επιβίωσης. Αν δεν υπάρξει άμεση αντίδραση, το είδος πρόκειται να σβήσει παρασύροντας στην αφάνεια και τους τεχνίτες του.

*βιοποριστικός: αυτός που γίνεται για την εξασφάλιση των απαραίτητων για τη ζωή μέσα από την προσωπική εργασία.

Ιάκωβος Καμπανέλλης, στο
Ανιχνεύοντας το Σήμερα,
προετοιμάζουμε το Αύριο,
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
2001

Ακούω και μιλώ

1. «Βγήκα και πήγα... και ξάπλωσα» (κείμεν. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Μπορείτε να πείτε τι εκφράζουν, τι φανερώνουν για το υποκείμενο (όλα εκτός από το «είμαστε» και το «ήταν»); • Σε ποια φωνή βρίσκονται τα περισσότερα από αυτά;
2. «κι ο κόσμος δεν είχε μπερδευτεί... ο Ντόντος με τη Μαρία από χαρτόνια» (κείμεν. 1): Εντοπίστε στο απόσπασμα αυτό ρήματα που έχουν παθητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο «παθαίνει» κάτι.
3. Εντοπίστε στο κείμενο 4 ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενο είναι ο δράστης και ο δέκτης μιας ενέργειας, δηλαδή κάνει κάτι και ταυτόχρονα δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής.

4. «Δεν κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα... τις σχέσεις μου μαζί τους» (κείμεν. 3) και Big Fish... (κείμεν. 2): Βρείτε στα αποσπάσματα αυτά ρήματα που να φανερώνουν ότι το υποκείμενο βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση (ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι).

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία έχουν ενεργητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο κάνει κάτι, ενεργεί, π.χ. *τρέχω, παίζω*. Τα ρήματα αυτά έχουν ενεργητική διάθεση και βρίσκονται συνήθως στην ενεργητική φωνή.
- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία έχουν παθητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο «παθαίνει» κάτι, δέχεται το αποτέλεσμα μιας ενέργειας, π.χ. *τραυματίζομαι*,

χτυπώ. Τα ρήματα αυτά έχουν παθητική διάθεση και βρίσκονται συνήθως στην παθητική φωνή.

► Υπάρχουν ρήματα τα οποία φανερώνουν ότι το υποκείμενο είναι ο δράστης και ο δέκτης μιας ενέργειας, δηλαδή κάνει κάτι και ταυτόχρονα δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής, π.χ. *χτενίζομαι, αγκαλιάζομαι.* Τα ρήματα αυτά έχουν μέση διάθεση και βρίσκονται συχνά στην παθητική φωνή.

► Υπάρχουν ρήματα τα οποία φανερώνουν ότι το υποκείμενο βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση, ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι, π.χ. *κοιμάμαι, κάθομαι.* Τα ρήματα αυτά έχουν ουδέτερη διάθεση.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι διαθέσεις αφορούν τη σημασία του ρήματος.

Διαβάζω και γράφω

Συλλέξτε τα ρήματα των αποσπασμάτων:

α. «και τους έστειλα ένα γράμμα... ήταν αηδία» (κείμεν. 3)

β. «Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε καταγωγή του... που τότε γεννιέται» (κείμεν. 4) και κατατάξτε τα στον πίνακα που ακολουθεί:

Διαθέσεις	
Ενεργητική	Παθητική

Διαθέσεις	
Μέση	Ουδέτερη

B2.4 Χρόνοι του ρήματος και ποιόν ενέργειας

**Κείμενο 5 [Κινηματογράφος,
κινηματογραφικά έργα και...
σινεμαδάκι!]**

Για έναν καλλιτέχνη, κινηματογράφος είναι ένας τρόπος για να αφηγηθείς μια ιστορία με εικόνες και ήχους.

Για ένα επιστήμονα, κινηματογράφος είναι μια συσκευή που σου

**επιτρέπει να προβάλλεις
κινούμενες εικόνες πάνω σε
μια οθόνη.**

**Για τους περισσότερους
από τους γονείς και τους
παππούδες σας όμως,
κινηματογράφος (ή όπως
το έλεγαν «σινεμαδάκι») ήταν
η πιο αγαπημένη διασκέδαση κάθε
Σαββατοκύριακο. Παρέες, ζευγάρια,
οικογένειες πήγαιναν στις κινημα-
τογραφικές αίθουσες κι εκεί, όταν
τα φώτα έσβηναν, ανακάλυπταν
κόσμους μαγικούς. Πότε μακρινούς,
γεμάτους μυστήριο και φαντασία
και πότε κοντινούς, γεμάτους
ανθρωπιά και τρυφερότητα. Συχνά
οι εντυπώσεις από ένα κινηματο-
γραφικό έργο ακολουθούσαν τους
θεατές στην καθημερινή τους ζωή
για αρκετές μέρες και αποτελούσαν**

το κύριο θέμα συζήτησης στο σπίτι, στη δουλειά και στις συντροφιάς.

Τώρα πια τις ίδιες εκείνες κινηματογραφικές ταινίες τις βλέπουμε στην τηλεόραση, μα έτσι χάνεται ένα μεγάλο μέρος από τη γοητεία της σκοτεινής αίθουσας και της μεγάλης οθόνης. Όσα παιδιά δοκιμάσουν τη μαγεία τέτοιων προβολών πιστεύουμε πως θα συμφωνήσουν.

Πάμε σινεμά;, Πρόγραμμα γνωριμίας με τον κινηματογράφο, ενημερωτικό φυλλάδιο Υπουργείου Πολιτισμού/ΥΠΕΠΘ/Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Διαβάζω και γράφω

1. Τοποθετήστε τα ρήματα του κειμένου 5 στα σωστά σημεία του άξονα του χρόνου που ακολουθεί:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ (πριν)

ΠΑΡΟΝ (τώρα)

ΜΕΛΛΟΝ (μετά)

Μαθαίνω ότι:

► Χρόνο ονομάζουμε την τοποθέτηση ενός γεγονότος, μιας ενέργειας ή κατάστασης σε ένα σημείο του χρονικού άξονα (παρελθόν, παρόν, μέλλον).

► Στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν οχτώ χρόνοι που μπορούν να χωριστούν σε ομάδες ανάλογα με τη χρονική βαθμίδα (παρελθόν, παρόν, μέλλον) στην οποία τοποθετούνται.

2. Θυμάστε από το Δημοτικό σχολείο ποιοι είναι οι οχτώ χρόνοι της ελληνικής γλώσσας;

Ακούω και μιλώ

1. «Παρέες, ζευγάρια, οικογένειες πήγαιναν... και στις συντροφιάς» (κείμεν. 5): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιο χρόνο βρίσκονται; • Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό το χρόνο; • Τι θέλει να δηλώσει;

2. «Είδα μια ταινία... ξάπλωσα» (κείμεν. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιο χρόνο βρίσκονται όλα εκτός από το

«είμαστε»; • Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό το χρόνο; • Τι θέλει να δηλώσει; • Γιατί δε χρησιμοποίησε το χρόνο στον οποίο βρίσκονται τα ρήματα της προηγούμενης άσκησης;

3. «Κι ενώ εγώ έτρεχα, τα τσαρούχια μου είχαν μείνει πίσω» (κείμεν. 1): Στο απόσπασμα υπάρχουν δύο ρήματα που δηλώνουν δύο γεγονότα. Ποιο από τα δύο έγινε πριν από το άλλο; • Σε ποιο χρόνο βρίσκεται το ρήμα αυτό;

4. «Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα... εκφράζει απόλυτα» (κείμεν. 4): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος.

- Σε ποιους χρόνους βρίσκονται;
- Το πρώτο ρήμα δηλώνει ένα γεγονός που έγινε στο παρελθόν ή γίνεται στο παρόν;

Μαθαίνω ότι:

► Για να αναφερθούμε σε κάτι που έγινε στο παρελθόν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κυρίως:

- τον παρατατικό, με τον οποίο μπορούμε να δώσουμε έμφαση στη διάρκεια ή την επανάληψη μιας ενέργειας,
- τον αόριστο, με τον οποίο παρουσιάζουμε ένα γεγονός συνοπτικά, χωρίς να μας ενδιαφέρει η διάρκεια του, αλλά το ίδιο το γεγονός,
- τον υπερσυντέλικο, με τον οποίο αναφερόμαστε σε ένα γεγονός που έχει γίνει πριν από ένα άλλο,
- τον παρακείμενο, για να συνδέσουμε ένα γεγονός που έχει γίνει στο παρελθόν και τα αποτελέσματα του φτάνουν στο παρόν.

► Από τους παραπάνω χρόνους, ο παρατατικός και ο αόριστος

μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αναφερθούμε στο ίδιο γεγονός, έχουν όμως μια σημαντική διαφορά που έχει να κάνει με την οπτική γωνία που επιλέγει κάθε φορά ο ομιλητής ή ο συγγραφέας: αν ενδιαφέρεται δηλ. να τονίσει τη διάρκεια ή την επανάληψη (παρατατικός) ή την απλή δήλωση μιας ολοκληρωμένης πράξης (αόριστος). Αυτή τη διαφορά την ονομάζουμε ποιόν ενέργειας.

π.χ. – *Χθες διάβαζα τρεις ώρες.*
– *Χθες διάβασα τρεις ώρες.*

5. «Όσα παιδιά δοκιμάσουν... θα συμφωνήσουν» (κείμεν. 5): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Ποιο από αυτά βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα; • Πρόκειται για μέλλοντα εξακολουθητικό, συνοπτικό ή συντελεσμένο; • Πώς το καταλάβατε;

6. Τι δείχνει η κατάληξη ενός ρήματος; Διαλέξτε τα σωστά:
πτώση • γένος • αριθμό
• πρόσωπο • χρόνο • ποιόν
ενέργειας • φωνή • διάθεση.

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τα κενά με τα ρήματα που βρίσκονται στην παρένθεση:
 - α. Αν πάτε βράδυ καλοκαιριού θερινό σινεμαδάκι και σας αρέσει, μετά... κάθε βράδυ. (πηγαίνω)
 - β. Όταν αρχίσει η παράσταση, εγώ... στη θέση μου. (κάθομαι)
2. Σε ποιους χρόνους βάλατε τα ρήματα στην προηγούμενη άσκηση; • Γιατί επιλέξατε τους χρόνους αυτούς; • Τι θέλατε να δείξετε κάθε φορά;

**3. (α) Στέκομαι, στεκόμουν, θα
στέκομαι**

(β) μίλησα, θα μιλήσω

**(γ) έχω φωνάξει, είχα φωνάξει, θα
έχω φωνάξει**

**Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα
παραπάνω ρήματα; • Τι κοινό
παρατηρείτε ότι έχουν τα ρήματα
της ομάδας (α), της (β) και της (γ)
μεταξύ τους;**

**4. Συμβουλευτείτε το σχήμα που
ακολουθεί και βγάλτε τα συμπερά-
σματά σας για το τι εκφράζουν οι
μελλοντικοί χρόνοι. Συμπεραίνω ότι
χρησιμοποιούμε:**

**– τον εξακολουθητικό μέλλοντα για
να**

**– το συνοπτικό μέλλοντα για να
.....**

**– το συντελεσμένο μέλλοντα για να
.....**

		παράκλιμος	
σύνδρομο ολέθρο	συνδρομικός μεγάλος		υπερσύνδρομος λίγος
συνολτικό οξύ	συνολτικός μεγάλος		αόριστος
σύνολο πτικό	εξακολουθητικός μεγάλος	εξαστώτας	παρατατικός
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΟΙΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΠΑΡΕΛΘΟΝ
ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ			

Γκαρσόν!

1

Έφτασεεε.

2

Ναι Μαρία μου! Φεύγω αύριο για την Αγγλία.

Πού είναι το παιδί;

3

Κοιμήθηκε.

Ακούω και μιλώ

1. Με ποιους χρόνους εκφράζεται το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον στα παραπάνω σκίτσα;
2. «Περίπου στα 1930... τότε γεννιέται» (κείμεν. 4): Τι παρατηρείτε σχετικά με τη χρήση του ενεστώτα;
 - Τι εκφράζει ο ενεστώτας στο απόσπασμα αυτό;
3. Συζητήστε τι συμπεράσματα βγάξετε για τη χρήση και τη σημασία των χρόνων.

B3

Τα συνδετικά ρήματα

Ακούω και μιλώ

1. «Ο Καραγκιόζης είναι ένα γνήσιο λαϊκό θέαμα» (κείμεν. 4): Ποια ιδιότητα αποδίδει ο συγγραφέας στον Καραγκιόζη (απαντήστε χρησιμοποιώντας μία μόνο λέξη);

- Ποιο ρήμα συνδέει το υποκείμενο της πρότασης με τη λέξη αυτή (το κατηγορούμενο);

2. «Για έναν καλλιτέχνη... κάθε Σαββατοκύριακο» (κείμεν. 5):

Τι είναι ο κινηματογράφος

α. για έναν καλλιτέχνη;

β. για έναν επιστήμονα;

γ. για τους περισσότερους από τους γονείς και τους παππούδες σας;

- Απαντήστε χρησιμοποιώντας μόνο μια λέξη κάθε φορά.

- Υπογραμμίστε το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο με το κατηγορούμενο.

Διαπιστώνω ότι:

► Τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο λέγονται συνδετικά.

► Εκτός από το ρήμα *είμαι* συνδετικά ρήματα είναι και όσα έχουν παρόμοια σημασία: *γίνομαι, φαίνομαι, μοιάζω, παραμένω, θεωρούμαι, διορίζομαι, εκλέγομαι* κτλ.

3. «Περίπου στα 1930, ο Καραγκιόζης... και τους τεχνίτες του» (κείμεν. 4).
«Συχνά οι εντυπώσεις... στις συντροφιάς» (κείμεν. 5).

Υπογραμμίστε τα συνδετικά ρήματα στα αποσπάσματα αυτά και βρείτε τα υποκείμενα και τα κατηγορούμενα που συνδέουν.

4. Σε ποια από τα παρακάτω παραδείγματα η λέξη «παλιό» είναι κατηγορούμενο; • Σε ποια περίπτωση από τις παρακάτω ο συγγραφέας προτιμά να χρησιμοποιήσει συνδετικό ρήμα και κατηγορούμενο;

- α. Αγοράσαμε ένα σπίτι παλιό.
- β. Αγοράσαμε ένα παλιό σπίτι.
- γ. Αγοράσαμε ένα σπίτι που είναι παλιό.
- δ. Το σπίτι που αγοράσαμε είναι παλιό.

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Τα συνδετικά ρήματα χρησιμοποιούνται πολύ συχνά στην περιγραφή προσώπων, αντικειμένων, καταστάσεων κτλ., επειδή με αυτό τον τρόπο μπορούμε να προβάλλουμε την ιδιότητα αυτού που περιγράφουμε, η οποία αποτελεί συγχρόνως και νέα πληροφορία.

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΡΗΜΑΤΑ

Διαβάζω και γράφω

1. «προβάλλεις», «πήγαιναν», «ανακάλυπταν», «δοκιμάσουν» (κείμ. 5): Βρείτε τα ρήματα στο κείμενο και να γράψτε τα στο α' πρόσωπο ενικού στον ενεστώτα.

• Χωρίστε κάθε ρήμα στα μέρη από τα οποία αποτελείται, συμπληρώνοντας τον πίνακα που ακολουθεί (στον πίνακα δίνεται ως παράδειγμα το ρήμα «κατακοκκινίζω»).

ΠΡΟ-ΘΗΜΑ	ΘΕΜΑ	ΕΠΙ-ΘΗΜΑ	ΚΑΤΑ-ΛΗΞΗ
<i>κατα</i>	<i>κοκκιν</i>	<i>ιζ</i>	<i>ω</i>

2. «ανεβήκαμε», «φοβερίσαμε», «στένευε», «θύμωσε», «αλλάξουμε», «ανακατώνουμε» (κείμεν. 1): Γράψτε τα ρήματα στο α' πρόσωπο ενικού στον ενεστώτα. • Συγκεντρώστε τα επιθήματα που χρησιμοποιούνται για το σχηματισμό τους και συμπληρώστε με αυτά το συμπέρασμα που ακολουθεί.

Συμπεραίνω ότι:

► Για να σχηματιστούν ρήματα παράγωγα από άλλες λέξεις χρησιμοποιούνται τα επιθήματα:

.....

► Λάβετε υπόψη σας και τα ρήματα: *παρκάρω, φρικόρω.*

Ακούω και μιλώ

1. Από ποιες λέξεις παράγονται τα ρήματα «προβάλλω», «ανακαλύ-

πτω», «ανεβαίνω»; • Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις αυτές;

2. Από ποιες λέξεις παράγονται τα ρήματα «δοκιμάζω», «φοβερίζω», «θυμώνω», «αλλάζω»; • Τι μέρος του λόγου είναι αυτές οι λέξεις;

Διαπιστώνω ότι:

► Χρησιμοποιούνται προθήματα για να γίνουν ρήματα από ρήματα.

► Χρησιμοποιούνται επιθήματα για να γίνουν ρήματα από άλλα μέρη του λόγου (όπως ουσιαστικά και επίθετα).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Συγκεντρώστε από τα κείμενα της ενότητας (1-7) τις λέξεις που αφορούν το θέατρο και

τον κινηματογράφο. Συμπληρώστε
έτσι τον πίνακα που ακολουθεί:

ΘΕΑΤΡΟ		
Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ		
Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα

2 α. Γράψτε ρήματα τα οποία δηλώνουν τα συναισθήματα των παιδιών που παρακολουθούν μια παράσταση στη διπλανή φωτογραφία.

β. Επιλέξτε κατάλληλα συνδετικά ρήματα και συνδυάστε τα με κατηγορούμενα προκειμένου να περιγράψετε τα παιδιά.

**Alfred Eisenstaedt,
the puppet show, 1963
στο *Εσωτερική αξιολόγηση
και προγραμματισμός
του εκπαιδευτικού έργου
στη σχολική μονάδα*, επιμ. Ιωσήφ
Σολομών, ΥΠΕΠΘ/ΠΙ, 1999**

Ε ΤΟ ΡΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ

Ακούω και μιλώ

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε το κείμενο 3 (περιγραφικό, αφηγηματικό ή κείμενο επιχειρημάτων); • Προσπαθήστε να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
2. Χωρίστε τα ρήματα του κειμένου 3 σε δύο ομάδες. • Στην πρώτη κατατάξτε όσα δηλώνουν δράση των ηρώων και στη δεύτερη όσα εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Διαπιστώνω ότι:

- Το αφηγηματικό κείμενο εμπεριέχει δράση και εξέλιξη και επομένως αξιοποιεί πολύ το ρήμα.

► Αναλυτικότερα, χρησιμοποιεί κυρίως ρήματα δράσης, π.χ. *πάω να τρέξω να κυνηγήσουμε* (κείμεν. 1) και έκφρασης σχέσεων και συναισθημάτων, π.χ. *κι εκείνος θύμωσε...* (κείμεν. 1).

3. Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου 3; • Τι κοινό έχουν οι χρόνοι αυτοί; • Γιατί επιλέχτηκαν από το συγγραφέα;

4. «Περίπου στα 1930... και τους τεχνίτες του» (κείμεν. 4): Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα του αποσπάσματος; • Πότε έγιναν τα γεγονότα που αφηγείται το απόσπασμα; • Σας φαίνεται φυσική λογική η επιλογή του συγκεκριμένου χρόνου; • Γιατί τον επέλεξε ο συγγραφέας;

5. Σε ποιο χρόνο αφηγείται την ιστορία του ο μαθητής στο παρακάτω

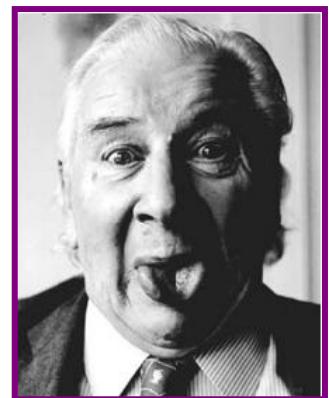
σκίτσο; • Τι χαρίζει στην αφήγηση του η επιλογή αυτού του χρόνου; • Πείτε τα λόγια του σε χρόνο αόριστο. • Πώς σας αρέσει περισσότερο η αφήγηση, όπως την έκανε το παιδί στο σκίτσο ή όπως την τροποποιήσατε εσείς; • Για ποιους λόγους;

Τον βλέπω να κλωτσάει με δύναμη τη μπάλα. Και σπάει το τζάμι!

Κείμενο 6 [Πίτερ Ουστίνοφ: λίγα λόγια για τη ζωή του]

[...] ΤΟ ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ θα ανακαλύψει το πληθωρικό ταλέντο και θα δελεάσει* τον Ουστίνοφ να υποδυθεί το Νέρωνα στην υπερ-παραγωγή «Quo Vadis» (1951) του

Μέρβιν Λιρόι, η οποία τον οδήγησε και στην πρώτη του υποψηφιότητα για Όσκαρ. Το 1961, ο μεγάλος Στάνλεϊ Κιούμπρικ θα καλέσει τον Ουστίνοφ να παίξει στο μεγαλεπήβολο «Σπάρτακο» στο πλευρό του Κερκ Ντάγκλας. Ο Ουστίνοφ θα δώσει τον καλύτερο του εαυτό και θα τιμηθεί με το Όσκαρ δεύτερου αντρικού ρόλου. Κάτι που θα επαναληφθεί τρία χρόνια αργότερα, για τη συμμετοχή του στο θρυλικό «Τοπ Καπί» του Ζυλ Ντασσέν. Ενδιαμέσως, θα προχωρήσει στην πιο φιλόδοξη και πιο καλλιτεχνική σκηνοθετική του δουλειά. Πρόκειται για την κινηματογραφική μεταφορά του «Μπίλι Μπαντ» του Χέρμαν Μέλβιλ, όπου ο Ουστίνοφ έκανε σχεδόν τα πάντα – έγραψε το σενάριο, έπαιξε, ανέλαβε την παραγωγή, σκηνοθέτησε – προκειμένου να

αποδώσει το αλληγορικό και μεγαλόπνοο ύφος του Αμερικανού συγγραφέα. [...]

Το 1954, ο Ουστίνοφ παντρεύτηκε για δεύτερη φορά και τα δεσμά τώρα κράτησαν 17 ολόκληρα χρόνια, έως το 1971. Η σύζυγος του άκουγε στο όνομα Σουζάν Κλουτιέ.

δελεάζω: παρασύρω με ελκυστικά μέσα.

περ. «Ε», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*,
2004

Διαβάζω και γράφω

1. Βρείτε και υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου 6. • Χωρίστε τα σε τρεις ομάδες ανάλογα με τη χρονική βαθμίδα στην οποία βρίσκονται και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΠΑΡΟΝ

ΜΕΛΛΟΝ

- 2. Ξαναγράψτε το κείμενο 6 μετατρέποντας όλα τα ρήματα σε χρόνους παρελθοντικούς.**
- Συγκρίνετέ το με το κείμενο που σας δόθηκε.
 - Ποια διαφορά στο ύφος παρατηρείτε;
 - Ποιο από τα δύο κείμενα

σας αρέσει περισσότερο; • Για ποιους λόγους;

Συμπεραίνω ότι:

- ▶ Όταν στην αφήγηση εξιστορούμε γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν, τα ρήματα που χρησιμοποιούμε βρίσκονται συνήθως σε παρελθοντικούς χρόνους (αόριστο και παρατατικό).
- ▶ Μερικές φορές όμως χρησιμοποιούνται κι άλλοι χρόνοι, όπως ο ενεστώτας ή ακόμα και ο μέλλοντας, για να γίνει η αφήγηση πιο ζωντανή και να έρθουν τα γεγονότα πιο κοντά στη χρονική στιγμή της αφήγησης.

Κείμενο 7 [Το θέατρο της Πράγας στην Αθήνα]

Πήτερ Παν από το Μαύρο Θέατρο

Τη δημοφιλή ιστορία του Πήτερ Παν και του Κάπτεν Χουκ στη Χώρα του Ποτέ παρουσιάζει ο θίασος Μαύρου Θεάτρου της Πράγας του Jiri Srnec από την Παρασκευή 30 Ιανουαρίου στο θέατρο Coronet (Φρύνης 11, Παγκράτι). Νεράιδες, χαμένα παιδιά, εντυπωσιακές πτήσεις, μαγική σκόνη και ο κροκόδειλος του Κάπτεν

Χουκ ζωντανεύουν από δεκαοκτώ ηθοποιούς με την τεχνική του Μαύρου Θεάτρου. Η πρωτότυπη μουσική που γράφτηκε ειδικά γι' αυτή την παράσταση έρχεται να ολοκληρώσει μια μοναδική θεατρική εμπειρία για παιδιά, αλλά και για μεγάλους. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 210-70.11.123.

εφημ. **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**, 2004

Πήτερ Παν από το Μαύρο Θέατρο

Τη δημοφιλή ιστορία του Πήτερ Παν και του Κάππεν Χουκ στη Χώρα του Ποτέ παρουσιάζει ο θίασος Μαύρου Θεάτρου της Πράγας του Jiri Srnec από την Παρασκευή 30 Ιανουαρίου στο θέατρο Coronet (Φρύνης 11, Παγκράτι). Νεράιδες, χαμένα παιδιά. Εντυπωσιακές πτήσεις, μαγική σκόνη και ο κροκόδειλος του Κάππεν Χούκ ζωντανεύουν από δεκαοκτώ ηθοποιούς με την τεχνική του Μαύρου Θεάτρου. Η πρωτότυπη μουσική που γράφτηκε ειδικά γι' αυτή την παράσταση έρχεται να ολοκληρώσει μια μοναδική θεατρική εμπειρία για παιδιά, αλλά και για μεγάλους. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 210-70.11.123.

Ακούω και μιλώ

1. Διαβάσατε αυτή την παρουσίαση της παράστασης Πήτερ Παν στην εφημερίδα (κείμεν. 7). • Μιλήστε στους φίλους σας, ώστε να τους πείσετε να πάνε να την παρακολουθήσετε. • Για ποιους λόγους θεωρείτε ότι πρόκειται για καλή παράσταση;

2. Αποφασίσατε να παρακολουθήσετε την παράσταση αυτή στο θέατρο Κολεγίου Αθηνών. • Δείτε τις πληροφορίες που σας δίνονται και αποφασίστε: ποιας αξίας εισιτήρια θα αγοράσετε, ποια παράσταση θα παρακολουθήσετε, από πού και με ποιον τρόπο θα προμηθευτείτε τα εισιτήριά σας.

**ΘΕΑΤΡΟ
ΚΟΛΕΓΙΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ
ΨΥΧΙΚΟ**
**Στεφ. Δέλτα 15,
Κάθετος στην
Λ. Κηφισίας 215**

**ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ
ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ**

**ΚΕΝΤΡΟ, Σταδίου 9,
τηλ.: 2103314 790-2**
**ΜΑΡΟΥΣΙ, Φραγκοκλησιάς 7,
τηλ.: 210 610 6041**
**ΠΑΓΚΡΑΤΙ, Υμηττού 110,
τηλ.: 210 70 10 811**
**ΓΛΥΦΑΔΑ, Δούσμανη 26,
τηλ.: 210 8944 420**
**ΝΙΚΑΙΑ, Village Park,
τηλ.: 210 4251760**

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ
KENTPO, Σταδίου 9, τηλ.: 210 3314 790-2,
ΜΑΡΟΥΣΙ, Φραγκοκλησιάς 7, τηλ.: 210 610 6041
ΠΑΓΚΡΑΤΙ, Υμηττού 110, τηλ.: 210 70 10 811
ΓΛΥΦΑΔΑ, Δούσμανη 26, τηλ.: 210 8944 420
ΝΙΚΑΙΑ, Village Park, τηλ.: 210 4251760
Kρατήσεις με πιστωτική κάρτα, τηλ.: 210 6189 300
Kρατήσεις & αποστολές, τηλ.: 210 63 91 122
ΨΥΧΙΚΟ, Στεφάνου Δέλτα 15, τηλ.: 210 6798100

TICKET BOX office

ΚΟΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

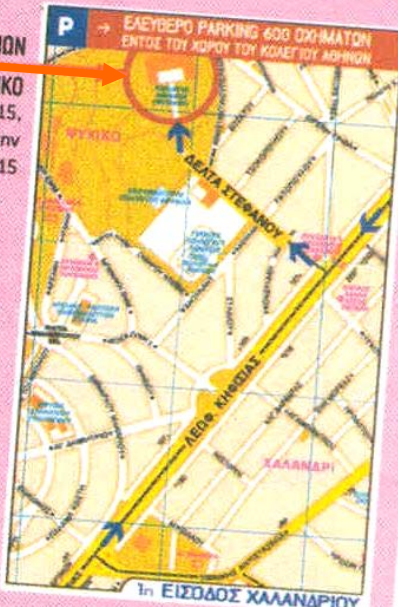
ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΛΕΓΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΨΥΧΙΚΟ
Στεφάνου Δέλτα 15,
Κάθετος στην
Λ. Κηφισίας 215

ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ
MEGAFON.
LIVE ACTIVITIES

ADAM
ARTS DANCE AND MUSIC
PRODUCTIONS

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:
210 9213 310,
210 9213 360
www.megafon.com

ΕΛΕΥΘΕΡΟ PARKING 600 ΟΧΗΜΑΤΩΝ
ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΡΨΟΥ ΤΟΥ ΚΟΛΕΓΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

In ΕΙΣΟΔΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ

TICKET ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ
ΚΑΡΤΑ, ΤΗΛ.: 210 6189300

BOX office ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ &
αποστολές, τηλ.: 210 63 91 122

ΚΟΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΨΥΧΙΚΟ,
Στεφάνου Δέλτα 15,
τηλ.: 210 6798100

ΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΠΑΡΑΓΩΓΗ

MEGAFON
LIVE ACTIVITIES

ADAM

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: 210 9213 310,
210 9213360
www.megafon.com

ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΛΕΓΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ:

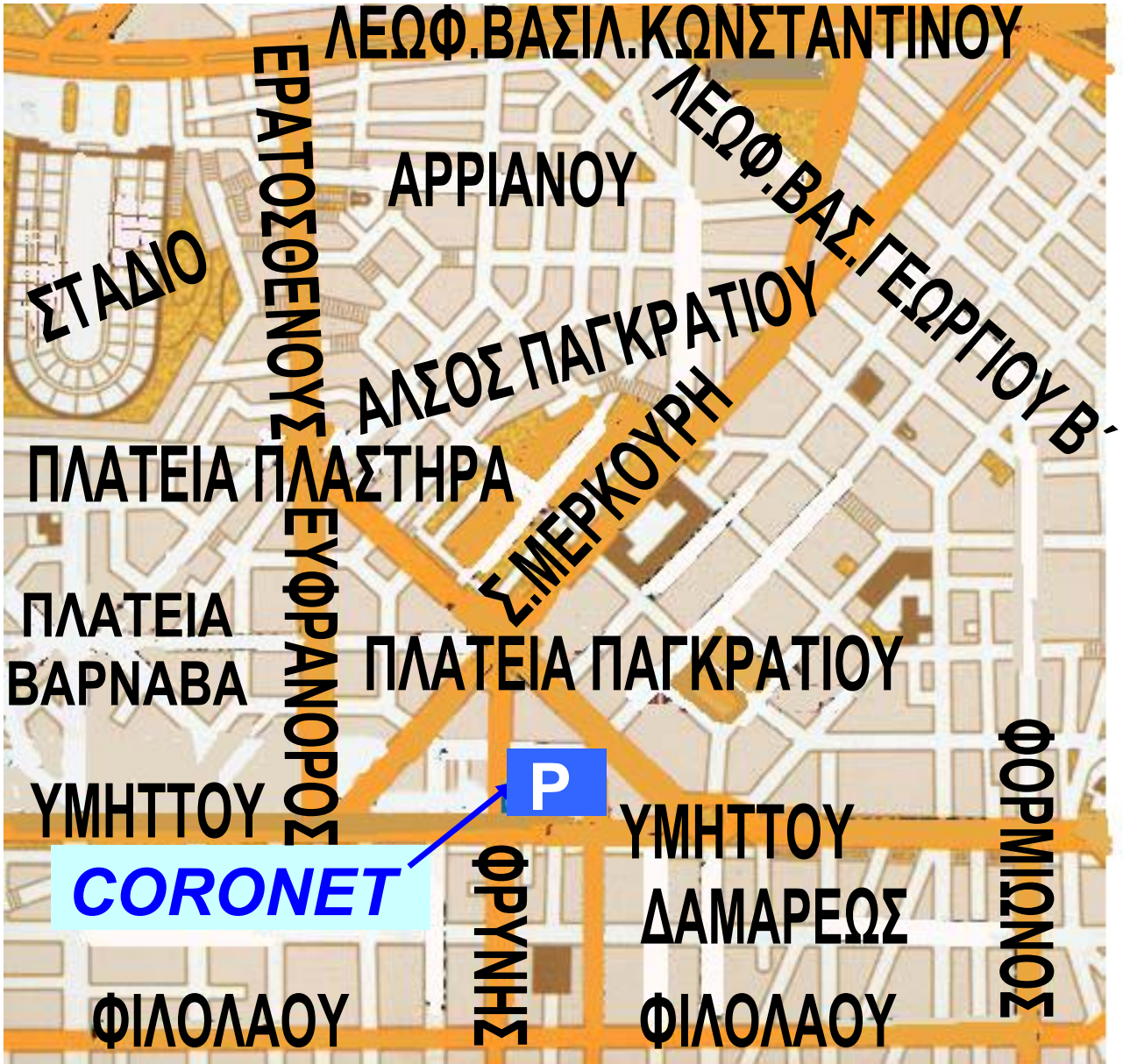
Μη αριθμημένες θέσεις 25 €

Αριθμημένες θέσεις 40 €

Παιδικό-Φοιτητικό σε

μη αριθμημένες θέσεις 15 €

3. Τελικά κανονίσατε να δείτε την παράσταση του Πήτερ Παν στο θέατρο CORONET. Ένας από τους φίλους σας όμως χάθηκε έξω από το Παναθηναϊκό στάδιο, στη γωνία των οδών Βασιλέως Κωνσταντίνου και Ερατοσθένους. Σας παίρνει στο τηλέφωνο να τον βοηθήσετε. Εσείς έχετε το χάρτη μπροστά σας. Προσπαθήστε να τον καθοδηγήσετε από το σημείο που βρίσκεται στο θέατρο χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα ρήματα.

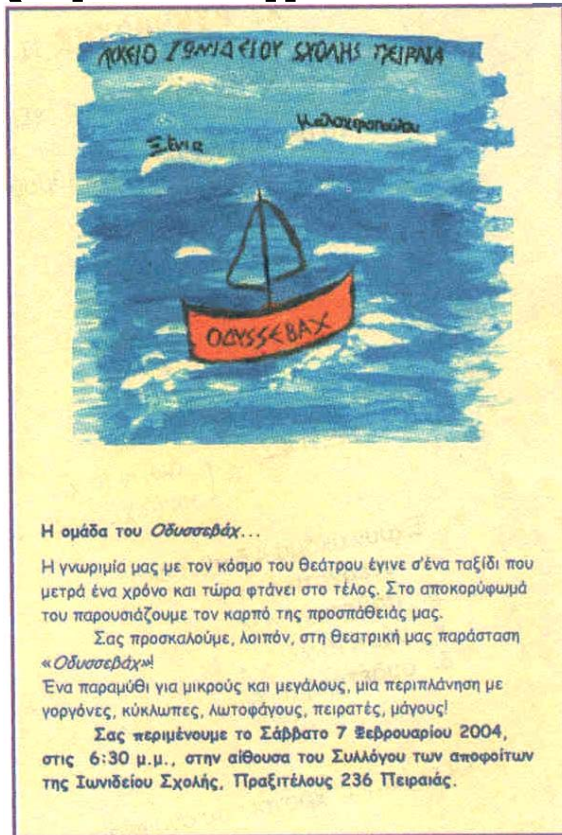

Διαβάζω και γράφω

- 1. Αφηγηθείτε το σενάριο μιας κινηματογραφικής ταινίας ή ενός θεατρικού έργου που παρακολουθήσατε και σας άρεσε. • Την αφήγησή σας θα διαβάσετε μετά στους συμμαθητές σας που δεν είδαν το έργο αυτό.**
- 2. Η τάξη σας ετοιμάζει μια θεατρική παράσταση. Φτιάξτε μια πρόσκληση για όποιον ενδιαφέρεται να παρακολουθήσει την παράσταση σας, δίνοντας του όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.**
- 3. Αφηγηθείτε τι έγινε στη μαθητική αυτή παράσταση που ανεβάσατε. • Γράψτε μια επιστολή σ' ένα φίλο σας και διηγηθείτε του με λεπτομέρειες πώς πήγε η παράστασή σας. • Δώστε στο κείμενο**

σας χιουμοριστικό – εύθυμο
χαρακτήρα.

ΛΥΚΕΙΟ
ΙΩΝΙΔΕΙΟΥ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ξένια
Καλογεροπούλου

ΟΔΥΣΣΕΒΑΧ

Η ομάδα του Οδυσσεβάχ...

Η γνωριμία μας με τον κόσμο του
Θεάτρου έγινε σ' ένα ταξίδι που
μετρά ένα χρόνο και τώρα φτάνει
στο τέλος. Στο αποκορύφωμά του
παρουσιάζουμε τον καρπό της
προσπάθειάς μας.

Σας προσκαλούμε, λοιπόν, στη
θεατρική μας παράσταση

« Οδυσσεβάχ»! Ένα παραμύθι για μικρούς και μεγάλους, μια περιπλάνηση με γοργόνες, κύκλωπες, λωτοφάγους, πειρατές, μάγους!

Σας περιμένουμε το Σάββατο 7 Φεβρουαρίου 2004, στις 6:30 μ. μ., στην αίθουσα του Συλλόγου των αποφοίτων της Ιωνιδείου Σχολής, Πραξιτέλους 236 Πειραιάς.

Κριτήρια αξιολόγησης

- Οι χρόνοι των ρημάτων είναι τέτοιοι που εξασφαλίζουν ζωντάνια και παραστατικότητα στην αφήγηση.
- Στην αφήγηση έχουν επιλεγεί τα κατάλληλα ρήματα δράσης και έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων.
- Στις περιγραφές έχουν επιλεγεί τα κατάλληλα συνδετικά ρήματα.

- Η αφήγηση κυλά γρήγορα, με σύντομες κοφτές προτάσεις.

Διαθεματική εργασία

1. «Ο ελληνικός κινηματογράφος παλαιότερα και σήμερα»
2. «Ας γνωρίσουμε το παιδικό θέατρο στις μέρες μας»

► Χωριστείτε σε ομάδες:

1η ομάδα: Θα ασχοληθεί με τα πρόσωπα του ελληνικού κινηματογράφου ή του παιδικού θεάτρου.

2η ομάδα: Θα βρει και θα σχολιάσει τις σπουδαίες κινηματογραφικές ταινίες ή παιδικές παραστάσεις.

3η ομάδα: Θα συλλέξει στοιχεία για τους σημαντικούς σεναριογράφους του κινηματογράφου ή θεατρικούς συγγραφείς.

4η ομάδα: Θα αναλάβει την οργάνωση της παρουσίασης του υλικού που θα συγκεντρωθεί είτε σε άλμπουμ είτε σε CD.

▶ Η παρουσίαση σας θα περιλαμβάνει – εκτός όλων των άλλων – και πλούσιο φωτογραφικό υλικό με λεζάντες που μπορείτε να γράψετε οι ίδιοι, αν θέλετε.

▶ Για τη συλλογή του υλικού σας – εκτός των άλλων πηγών – μπορείτε να οργανώσετε και μια επίσκεψη στο κινηματογραφικό μουσείο ή σε κάποιο παιδικό θέατρο, αν υπάρχει, στην περιοχή σας. Επίσης μπορείτε να επισκεφτείτε σχετικές σελίδες του διαδικτύου.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. <http://www.aeropllo.gr>
2. <http://www.marionette.gr>

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Το ρήμα είναι η κεντρική λέξη της φράσης.
- ▶ Τα ρήματα έχουν δύο αριθμούς (ενικό, πληθυντικό) και τρία πρόσωπα σε κάθε αριθμό. Επίσης έχουν:

2 ΦΩΝΕΣ

ΣΥΖΥΓΙΕΣ	α'	-ω (π.χ.)
	β'	-άω, ώ (π.χ.)
		-ώ (π.χ.)

ΣΥΖΥΓΙΕΣ	α'	-ομαι (π.χ.)
	β'	-ιέμαι (π.χ.)
		-ούμαι (π.χ.)

▶ Έχουν ακόμα 4 διαθέσεις:

α. ενεργητική (π.χ.)

β. παθητική (π.χ.)

γ. μέση (π.χ.)

δ. ουδέτερη (π.χ.)

▶ Οι ρηματικοί χρόνοι που αναφέρονται στο παρελθόν είναι:

.....

.....

που αναφέρονται στο παρόν είναι:

.....

.....

που αναφέρονται στο μέλλον είναι:

.....

.....

.....

▶ – Οι χρόνοι που έχουν μη συνοπτικό ποιόν ενέργειας είναι οι

.....

.....

– Οι χρόνοι που έχουν συνοπτικό ποιόν ενέργειας είναι οι

– Οι χρόνοι που έχουν συντελεσμένο ποιόν ενέργειας είναι οι

► Συνδετικά είναι τα ρήματα

► Νέα ρήματα παράγονται

από άλλα
ρήματα
π.χ.

από άλλα μέρη
του λόγου
π.χ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 3ου ΤΟΜΟΥ

4η ΕΝΟΤΗΤΑ Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου (συνέχεια από το 2ο τόμο)	
Γ. Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων	7
Γ1. Κλίση ουσιαστικών	7
Γ2. Κλίση επιθέτων	24
Δ. Παραγωγή και σύνθεση	32
Ε. Στοιχεία που συνοδεύουν τον προφορικό λόγο	43
ΣΤ. Λεξιλόγιο	46
Ζ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	49
Διαθεματική εργασία	52
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	59
5η ΕΝΟΤΗΤΑ Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου	63

A. Εισαγωγικά κείμενα	65
B. Το ρήμα	77
B1. Ο ρόλος και η λειτουργία του ρήματος	82
B2.1 Πρόσωπο και αριθμός	82
B2.2 Συζυγίες και φωνές	83
B2.3 Διαθέσεις του ρήματος	83
B2.4 Χρόνοι του ρήματος και ποιόν ενέργειας	96
B3. Τα συνδετικά ρήματα	108
Γ. Παράγωγα ρήματα	112
Δ. Λεξιλόγιο	114
Ε. Το ρήμα στην αφήγηση	117
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	124
Διαθεματική εργασία	134
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	141

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.